

RAAP-RAPPORT 7746

Plangebied Gemaal Kromme Rijn te Wijk bij Duurstede, gemeente Wijk bij Duurstede

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Gemaal Kromme Rijn te Wijk bij Duurstede, gemeente Wijk bij Duurstede. Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek.

Versie: 07-05-2025

Auteur: drs. R.A.C. Kroes

Projectcode: WBDKR

Bestandsnaam: RAAPrap_7746_WBDKR_20250507

Autorisatie: drs. J.H.F. Leuvering

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuvenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2025

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden heeft RAAP in april 2025 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Gemaal Kromme Rijn te Wijk bij Duurstede in de gemeente Wijk bij Duurstede. Het onderzoek vond plaats in het kader van een omgevingsvergunning.

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

- De top van het pleistocene dekzand kan worden aangetroffen vanaf 9 m diepte. Er is onvoldoende bekend over de aanwezigheid van gradiëntzones in dit landschap en er geldt dan ook een niet nader te specificeren verwachting voor de aanwezigheid van resten van tijdelijke kampementen uit de oude en midden steentijd.
- Voor de archeologische perioden daarna is de verwachting laag: uiterlijk begin 19^e eeuw lag het gehele plangebied midden in de Neder-Rijn.
- Van de Neder-Rijn is de zuidoever eind 19^e eeuw verplaatst naar het zuiden. Het deel dat daardoor nu land is, is recent en resten van bewoning worden daar dus niet verwacht. Wel geldt een verwachting op de aanwezigheid van resten van menselijke activiteiten op en aan het water onder het antropogene ophoogpakket.
- In de watergangen zelf is de verwachting voor resten van menselijke activiteiten laag, hier zal ten behoeve van de scheepvaart (Neder-Rijn en Kromme Rijn) en voor de voldoende doorvoer van water (Inundatiekanaal en Kromme Rijn) regelmatig gebaggerd zijn.

Uit de resultaten van dit bureauonderzoek blijkt dat binnen het traject van de geplande ontgravingen geen archeologische resten worden bedreigd. In het plangebied – dat begin 19^e eeuw midden in de rivier de Neder-Rijn lag – zijn als gevolg van rivieractiviteit oudere archeologische resten verdwenen, afgezien wellicht van resten uit de steentijd op grotere diepte, waarover hieronder meer.

Op de oevers van het plangebied geldt vanuit het bestemmingsplan geen verplichting tot het laten doen van archeologisch onderzoek, Dit is ook logisch omdat deze gebieden recent zijn aangeplempt. Ook vanuit het archeologisch beleid geldt deze verplichting niet, aangezien het project niet mer-plichtig is, noch onder een tracéwet wordt uitgevoerd.

Binnen het inundatiekanaal geldt deze verplichting wel. Toch adviseren wij hier geen vervolgonderzoek, voornamelijk omdat dit deel van het kanaal tot eind 19e eeuw midden in de Neder-Rijn lag en nog helemaal geen inundatiekanaal was. Daarnaast zal hier ten behoeve van de scheepvaart (Kromme Rijn) en voor de voldoende doorvoer van water (Inundatiekanaal) regelmatig gebaggerd zijn, waardoor de archeologische verwachting voor resten van menselijke activiteiten op het water zeer laag is.

Ten aanzien van eventuele resten van tijdelijke kampementen van jager-verzamelaars uit de steentijd vanaf 9 m diepte is ons advies om eerst te bekijken of een opgraving van dergelijke resten – ervan uitgaande dat ze aanwezig zijn en behoudenswaardig – gezien de andere dan archeologische randvoorwaarden die voor het project gelden, technisch en praktisch eigenlijk wel mogelijk is. Als op voorhand al kan worden vastgesteld dat dit niet mogelijk is, heeft vooronderzoek met als doel de

aanwezigheid en behoudenswaardigheid vast te stellen ook geen doel meer. In dat geval wordt vervolgonderzoek naar de archeologische potentie van dit dieper gelegen niveau afgeraden.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Wijk bij Duurstede, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

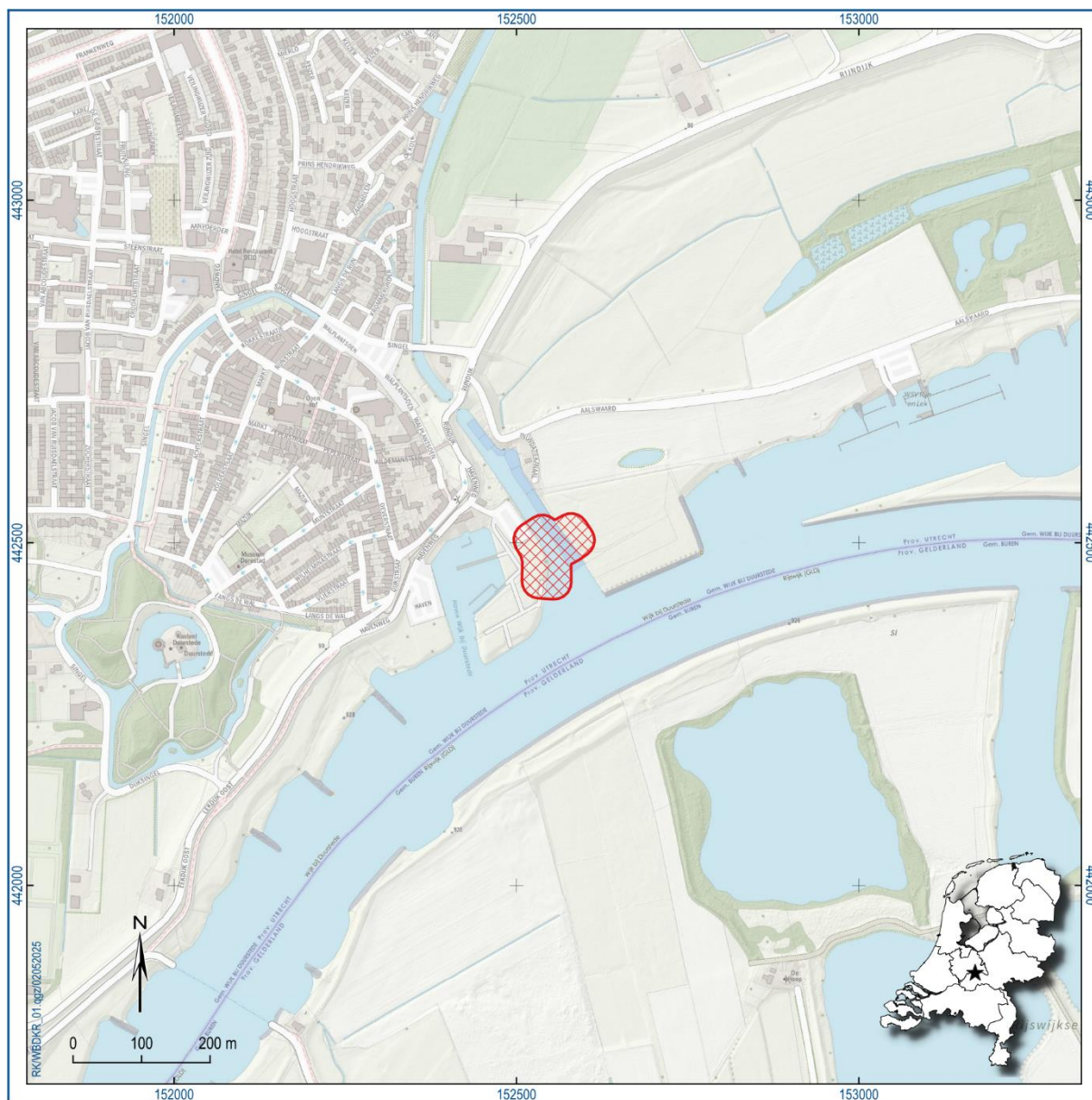
Samenvatting	3
Inhoud.....	5
1 Inleiding	6
1.1 Kader	6
1.2 Administratieve gegevens.....	10
1.3 Doel- en vraagstelling	10
2 Bureauonderzoek	11
2.1 Methode	11
2.2 Aardkundige situatie	11
2.3 Archeologische gegevens.....	20
2.4 Historische situatie	31
2.5 Huidige situatie	37
2.6 Toekomstige situatie	41
3 Gespecificeerde archeologische verwachting	45
4 Conclusies en advies.....	47
4.1 Conclusie	47
4.2 Advies	47
4.3 Tot slot.....	48
Literatuur	49
Websites/Digitale bronnen	50
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	51

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

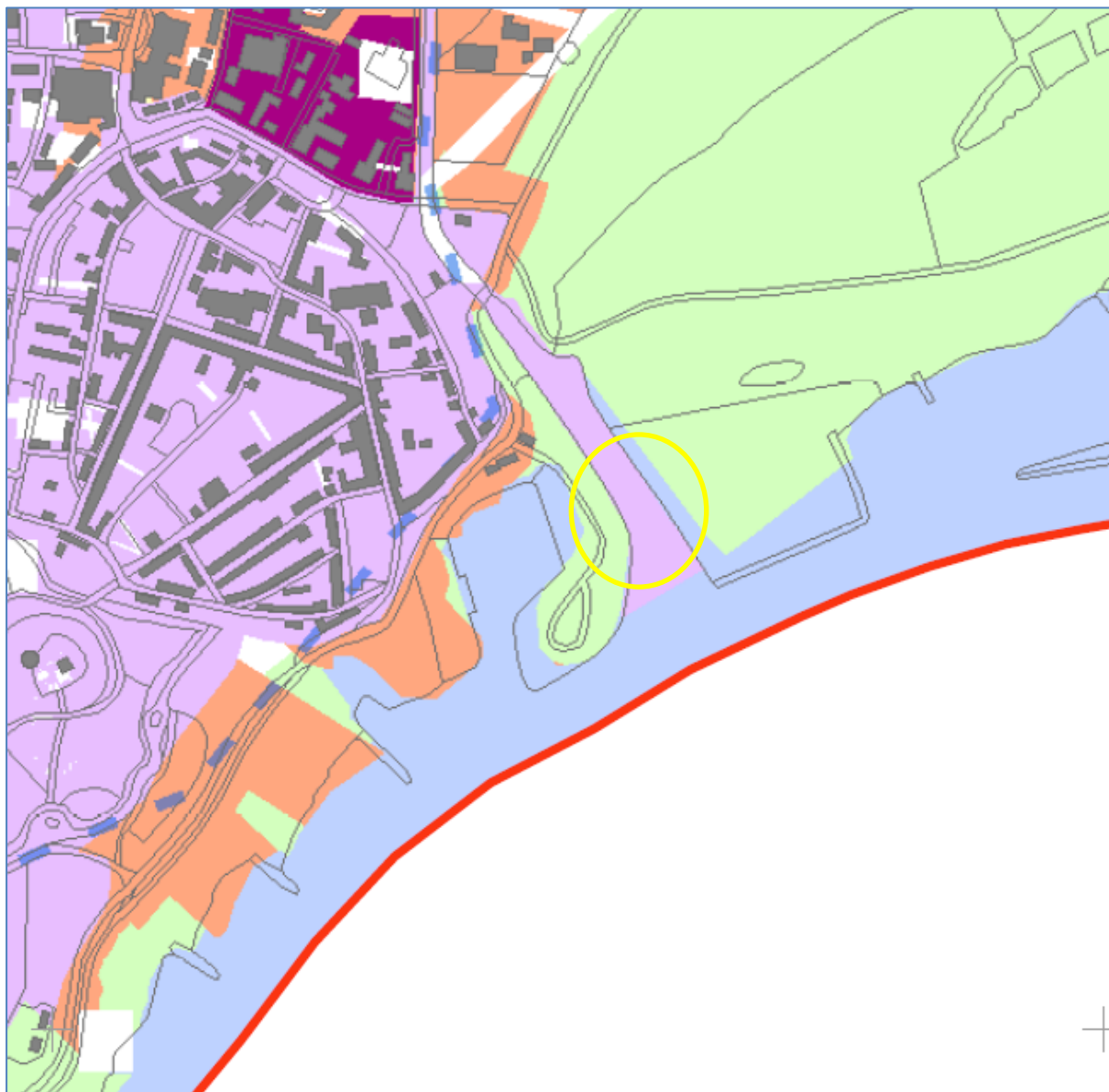
In opdracht van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden heeft RAAP in april 2025 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Gemaal Kromme Rijn te Wijk bij Duurstede in de gemeente Wijk bij Duurstede (figuur 1). Het onderzoek vond plaats in het kader van een omgevingsvergunning.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

Juridisch en beleidskader

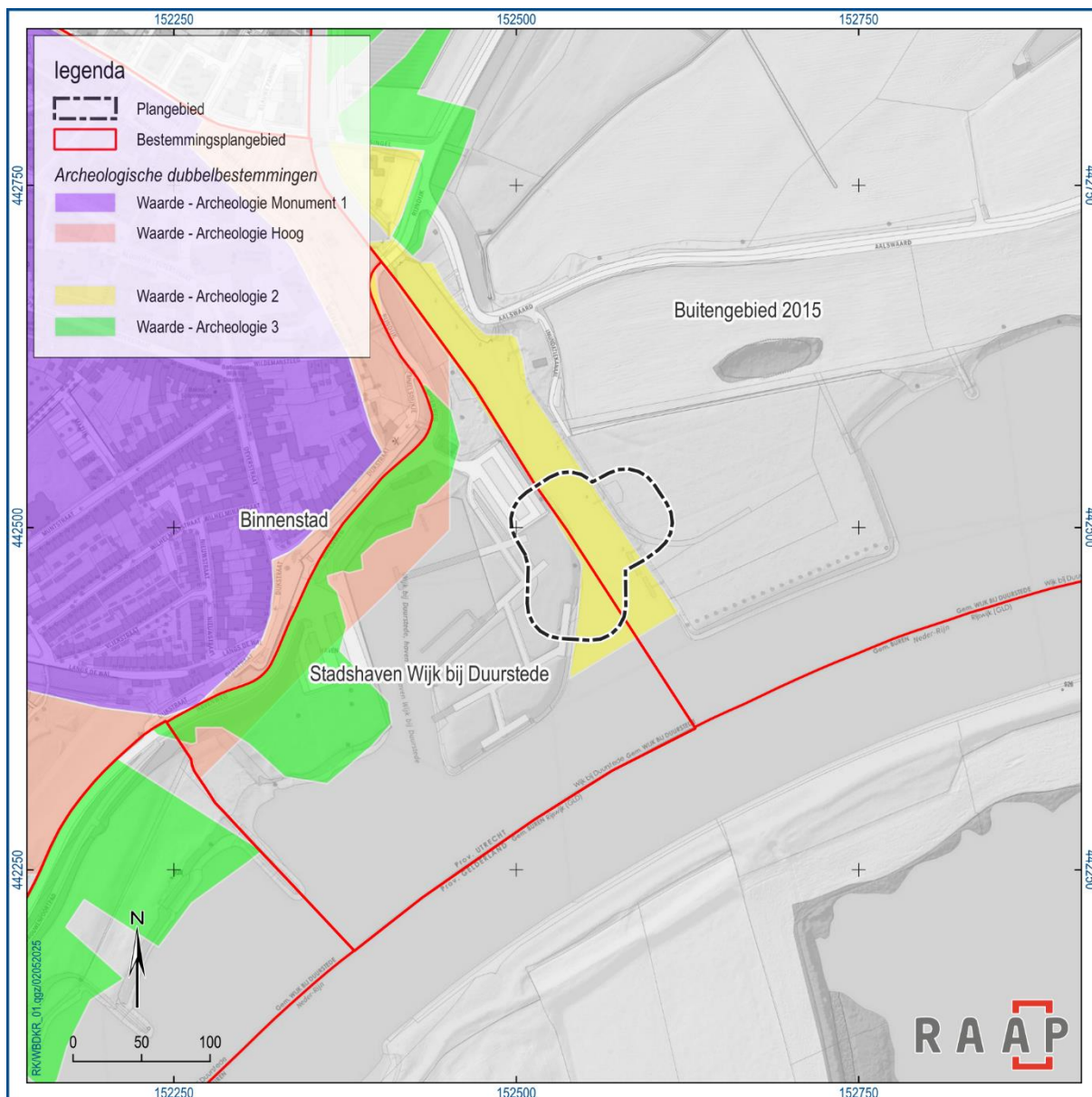
Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

Figuur 2. Het plangebied (geel) op een detail uit de archeologische beleidskaart van Wijk bij Duurstede. Groen: archeologisch waardevol gebied 5, verwachtingswaarde archeologie – laag; oranje: archeologisch waardevol gebied 3, verwachtingswaarde archeologie – hoog; paars: archeologisch waardevol gebied 2, waarde archeologie – hoog; blauw: water, geen toegekende waarde.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Wijk bij Duurstede ligt het plangebied in archeologisch waardevol gebied 2 en 5 (figuur 2). Het beleid voor deze gebieden schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 50 cm -mv voor categorie 2 een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Voor categorie 5 geldt dat hier alleen archeologisch onderzoek

verplicht is bij MER-plichtige projecten en projecten die onder een tracé-wet vallen. Dit is in onderhavig project niet het geval.

Figuur 3. Archeologische dubbelbestemmingen.

Deze voorschriften zijn verankerd in de bestemmingsplannen Stadshaven Wijk bij Duurstede¹ en Buitengebied.² Het oudere Bestemmingsplan Binnenstad overlapt met Stadshaven Wijk bij Duurstede (het bevat een dubbelbestemming 'Waarde Archeologie Hoog' die niet overeenkomt met de beleidskaart). Binnen het plangebied is binnen de watergang archeologisch onderzoek vereist bij

¹ <https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/documenten/NL-IMRO-0352-wbdstadshaven-bva1-2/regels?locatie-stelsel=RD&locatie-x=152561&locatie-y=442428&bestuurslaag=gemeente&session=cbff881f-cb34-44af-8d08-18c418b9516f> voor waarde 2 en <https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/documenten/NL-IMRO-0352-wbdstadshaven-bva1-2/regels?locatie-stelsel=RD&locatie-x=152406&locatie-y=442530&bestuurslaag=gemeente&session=cbff881f-cb34-44af-8d08-18c418b9516f> voor waarde 3.

² <https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/documenten/NL-IMRO-0352-bgbbuitengebied-bva2-1/regels?locatie-stelsel=RD&locatie-x=152564&locatie-y=442480&bestuurslaag=gemeente&session=cbff881f-cb34-44af-8d08-18c418b9516f> voor waarde 2

ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm. Het voegt daar de eis aan toe dat geen archeologisch onderzoek noodzakelijk is wanneer de ingrepen binnen 2,5 m afstand van de bestaande fundering plaatsvinden (figuur 3).³

De omvang van de bodemingrepen overschrijdt deze vrijstellingsgrenzen. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid en de bestemmingsplannen.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, vigerende versie), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

³ <https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/documenten/NL-IMRO-0352-bpwdbinnenstad-va01-1/regels?locatie-stelsel=RD&locatie-x=152406&locatie-y=442530&bestuurslaag=gemeente&session=cbff881f-cb34-44af-8d08-18c418b9516f>

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Bevoegde overheid	Gemeente Wijk bij Duurstede
Plaats	Wijk bij Duurstede
Gemeente	Wijk bij Duurstede
Provincie	Utrecht
Centrumcoördinaten (X/Y)	152.523 / 442.466
Toponiem	Wijk bij Duurstede
Kadastrale gegevens	WIJ01 A 652
Oppervlakte plangebied	10.400 m²
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 100 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoeksperiode	April 2025
Uitvoerder	RAAP West
Projectleider	drs. R.A.C. Kroes
Projectmedewerkers	-
RAAP-projectcode	WBDKR
Archis-onderzoeksmeldingsnummer	5759006001
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio West te Leiden en op termijn het provinciaal depot, Archis en e-depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van verzamelde informatie over bekende en verwachte archeologische resten. Deze onderzoeksfase betreft de eerste fase binnen het traject van archeologisch vooronderzoek dat als einddoel heeft de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats vast te stellen.

Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om – op basis van verschillende bronnen – inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

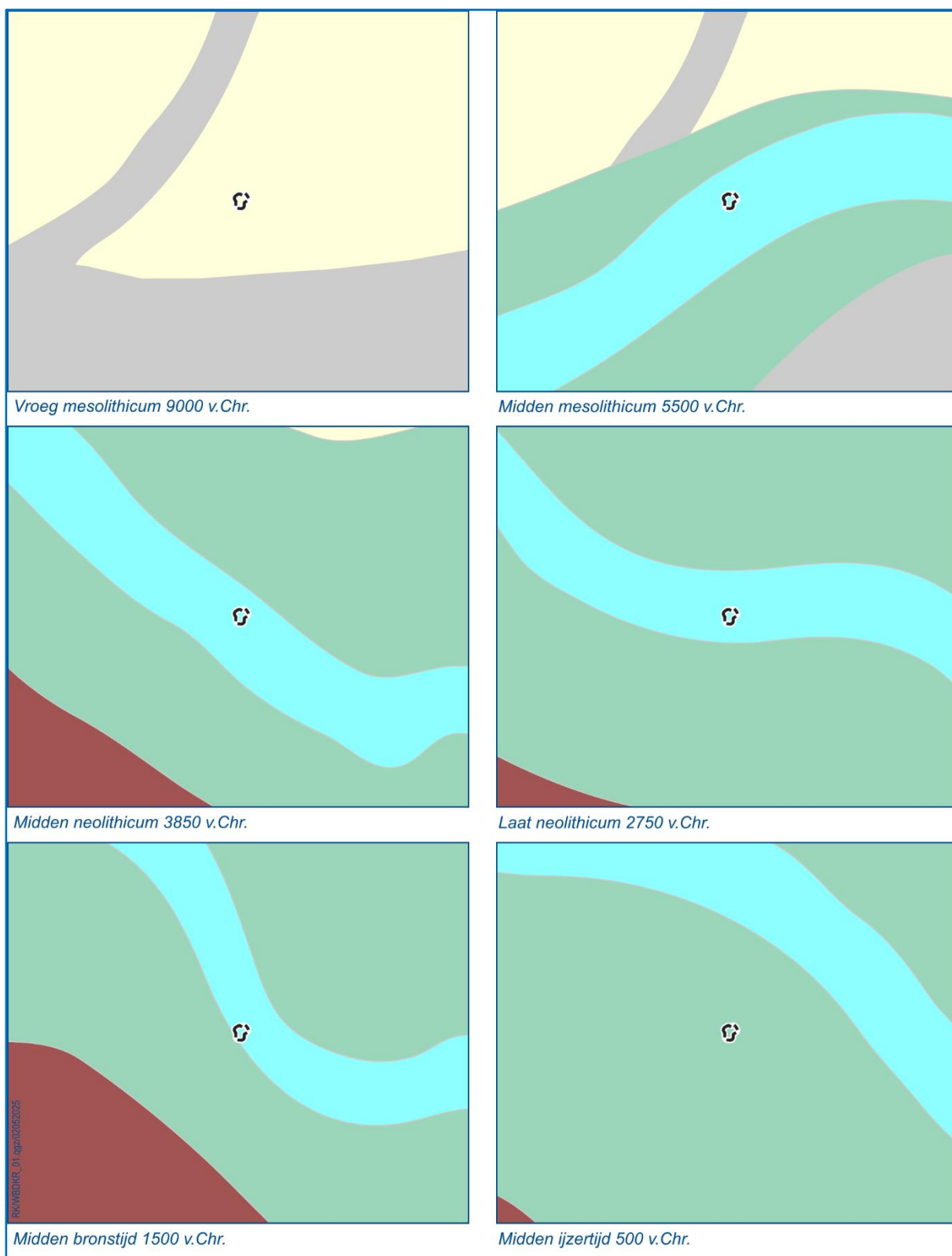
Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

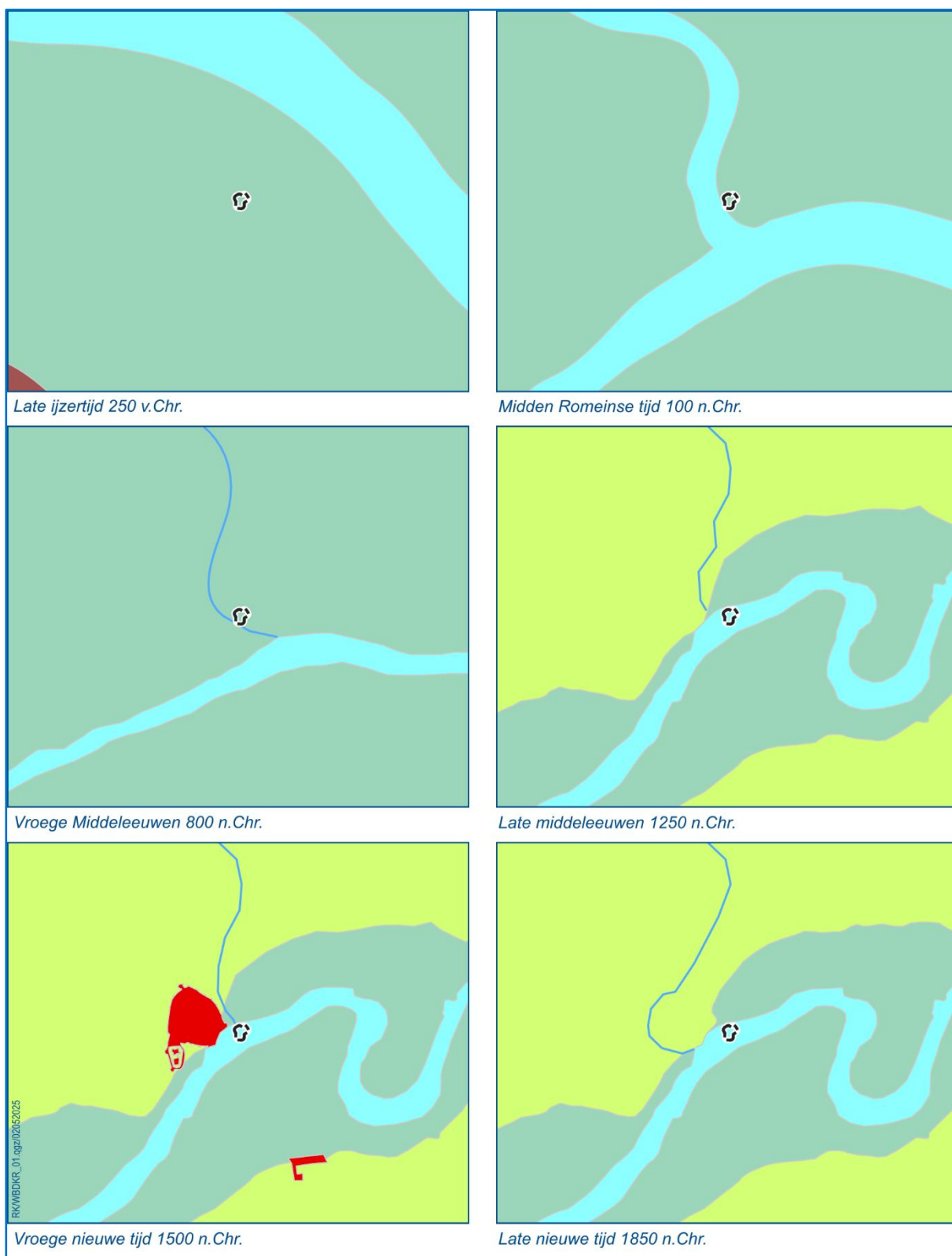
Aan het einde van de laatste ijstijd lag het westen van Nederland in een uitgestrekte en schaars begroeide toendravlakte waarin door de wind zand werd afgezet, de zogenaamde ‘dekzanden’ (Formatie van Bostel, laagpakket van Wierden). In deze vlakte stroomden vlechtende rivieren door de permafrost waarin zand en grind werden afgezet (Formatie van Kreftenheye).

Het klimaat werd na de ijstijd warmer. De landijskappen smolten, waardoor de zeespiegel aanzienlijk steeg. Daarmee steeg ook de grondwaterspiegel, waardoor het landschap natter werd. Het warmere klimaat zorgde ook voor meer begroeiing en deze beide factoren zorgden ervoor dat zich veen begon te vormen op het Pleistocene landschap, het zogenaamde ‘Basisveen’ (Formatie van Nieuwkoop).

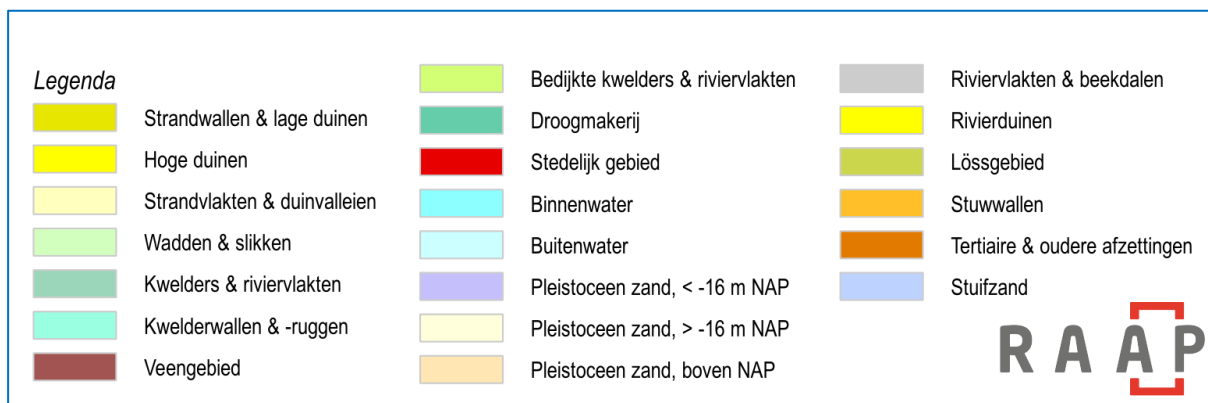
Als gevolg van de aldoor stijgende zeespiegel en het verdwijnen van de permafrost veranderden de rivieren in de meanderende rivieren die ook nu nog traag door oneindig laagland gaan. Het plangebied lag in het midden mesolithicum middenin het rivierdal van zo’n rivier: de Rijn. Meanderende rivieren verleggen hun loop voortdurend. Het plangebied bleef daardoor tot in de midden bronstijd in het midden van het Rijndal liggen terwijl de rivier zelf in wisselende richtingen stroomde (figuur 4). Vanaf de ijzertijd lijkt het plangebied meer op de oever te liggen. Ergens tussen de late ijzertijd en de vroege Romeinse tijd, ten oosten van het plangebied, verlegde de rivier zijn hoofdloop naar het zuiden. Sindsdien lag het plangebied aan de splitsing van de Neder-Rijn en de Kromme Rijn. De Kromme Rijn verzandde in de loop van de vroege middeleeuwen (figuur 7) maar bleef wel actief tot zij in 1122 werd afgedamd. In de loop van de late middeleeuwen werd het gebied buiten het rivierdal bedijkt. Het plangebied ligt net buiten dat bedijkt gebied. De Kromme Rijn liep langs de oostkant van Wijk bij Duurstede. In de nieuwe tijd werd de rivier deels omgeleid langs de westkant van Wijk bij Duurstede om de stad zo van een stadsgracht te voorzien (figuur 5).

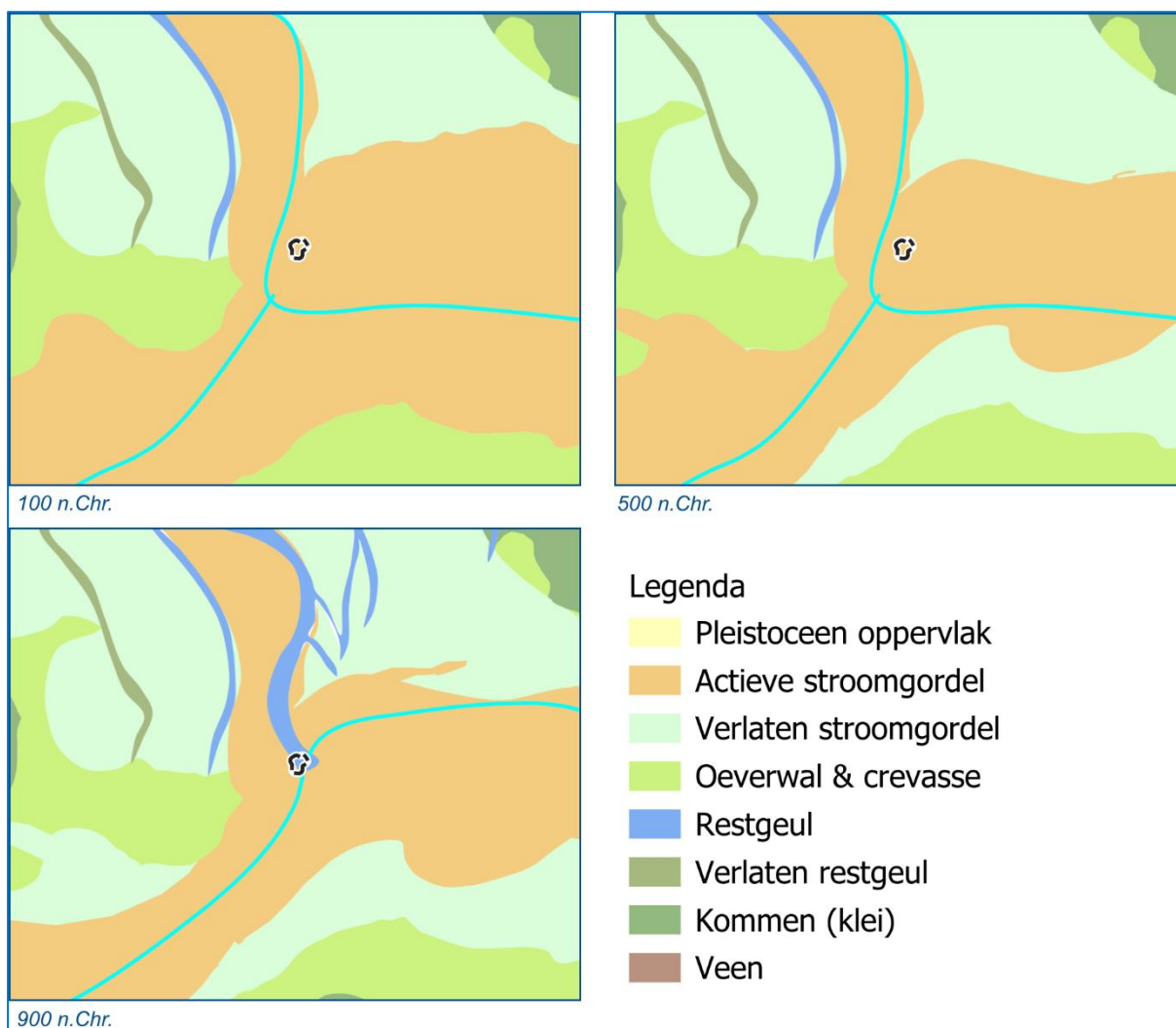
Figuur 4. Landschappelijke ontwikkeling van de laatste ijstijd tot en met de midden ijzertijd.

Figuur 5. Landschappelijke ontwikkeling van de late ijzertijd tot de 19^e eeuw.

Figuur 6. Legenda bij figuur 4 en figuur 5.

Figuur 7. Landschappelijke ontwikkeling in de Romeinse tijd en vroege middeleeuwen.

Geologische situatie ⁴	Zandige stroomgordelafzettingen van de Formatie van Echteld (b in figuur 8).
Paleogeografische reconstructie van de Rijn-Maasdelta ⁵	<p>Het plangebied ligt op afzettingen van de stroomgordel van Ravenswaay (nr. 143), actief van 2200 – 1500 BP (late ijzertijd tot de vroege middeleeuwen) met een hoogste zandvoorkomen van 4,3 tot 3,4 m +NAP. Er zijn archeologische resten op aangetroffen uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen.</p> <p>Deze afzettingen zijn deels afgedekt en deels geërodeerd door de afzettingen van de stroomgordel van de Lek (nr. 301), actief van 1950 tot 0 BP (de vroeg Romeinse tijd tot heden), met een hoogste zandvoorkomen van 10,3 tot 3,0 m +NAP. Hierop zijn archeologische resten aangetroffen uit de vroege en late middeleeuwen. Oudere resten blijken geremaneëerd materiaal van oudere stroomgordels.</p> <p>Ten noordwesten van het plangebied bevinden zich afzettingen van de stroomgordel van de Kromme Rijn (nr. 85), actief van 2500 tot 828 BP (de ijzertijd tot 1122 n.Chr.) met een zanddiepte van 4,5 tot 1,0 m +NAP. Hierop zijn archeologische resten aangetroffen uit de late ijzertijd, Romeinse tijd en vroege middeleeuwen (figuur 9).</p>
Zanddiepte	In de ondergrond van het gehele plangebied komt rivierzand voor. De diepte bedraagt 0-1 m rond de haven, 1-2 m op de rechteroever van de Kromme Rijn en 2-3 m langs de rechteroever van de Neder-Rijn (figuur 10).
DINO-loket	Een sondering midden in het plangebied laat zien dat de top van het pleistocene dekzand op ongeveer 9 m -mv ligt. Het wordt afgedekt door een laag basisveen tot circa 7 m -mv dat tot ongeveer 3 m diepte wordt afgedekt door rivierzand en tot aan maaiveld door rivierzand met lagen kleiig zand. ⁶
Geomorfologische situatie ⁷	Deels gekarteerd: meanderruggen en -geulen (10L42) en mogelijk ook restgeulen (22R43), een landvorm typisch voor een kronkelwaard (figuur 11).
Ouderdom geomorfologische structuur	Holocene
Bodemkundige situatie	Deels gekarteerd: kalkhoudende poldervaaggronden in zware zavel en lichte klei (Rd90A), typisch voor oeverwalafzettingen en de top van een kronkelwaard (figuur 12).
Verwachte diepteligging van archeologisch relevante lagen	Vanaf maaiveld, dan wel direct onder de bouwvoor en/of onder een antropogeen ophoogpakket. In de waterbodem: direct in of aan de waterbodem.

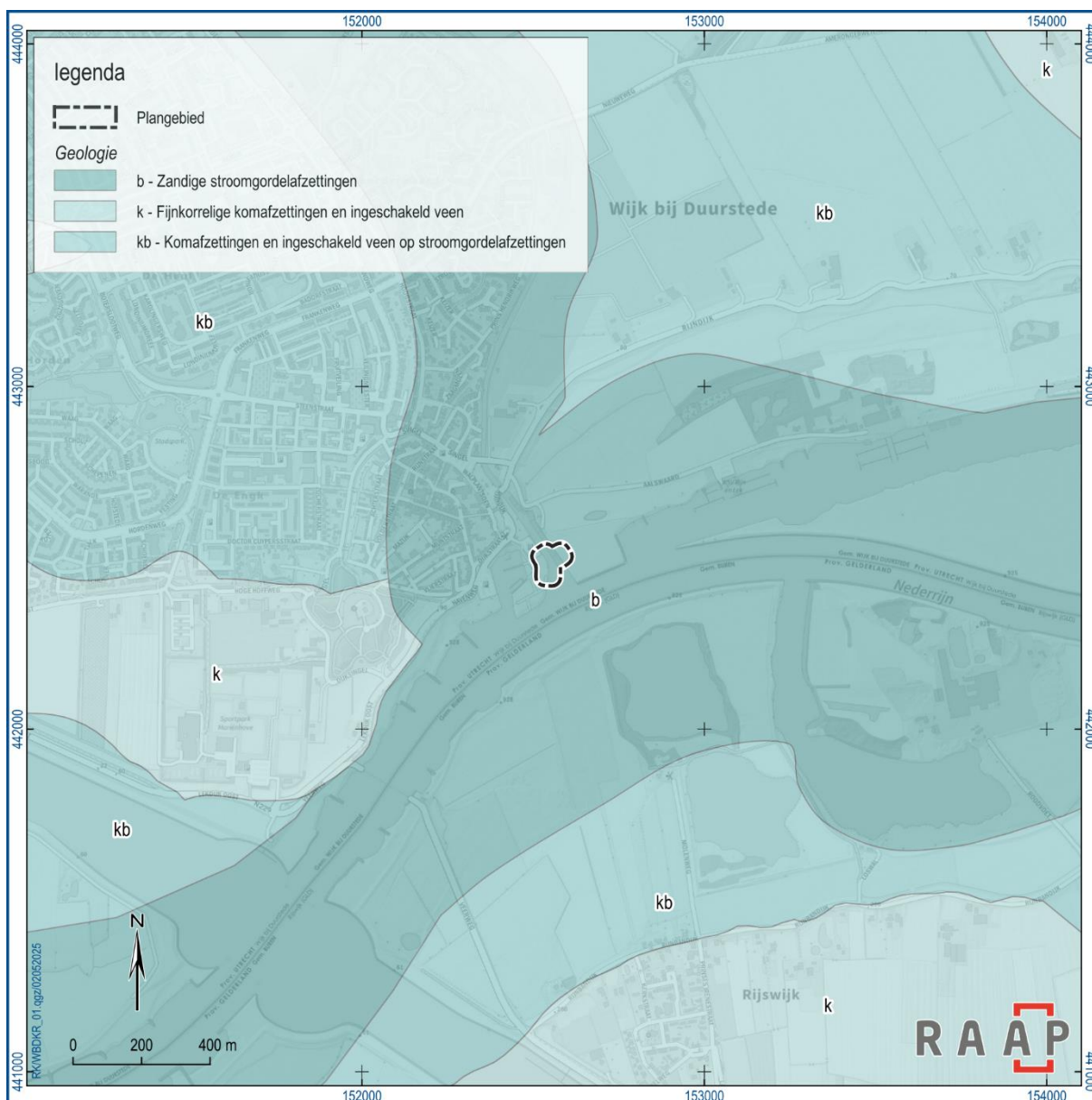
Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.

⁴ Weerts e.a., 2006; TNO, 2021.

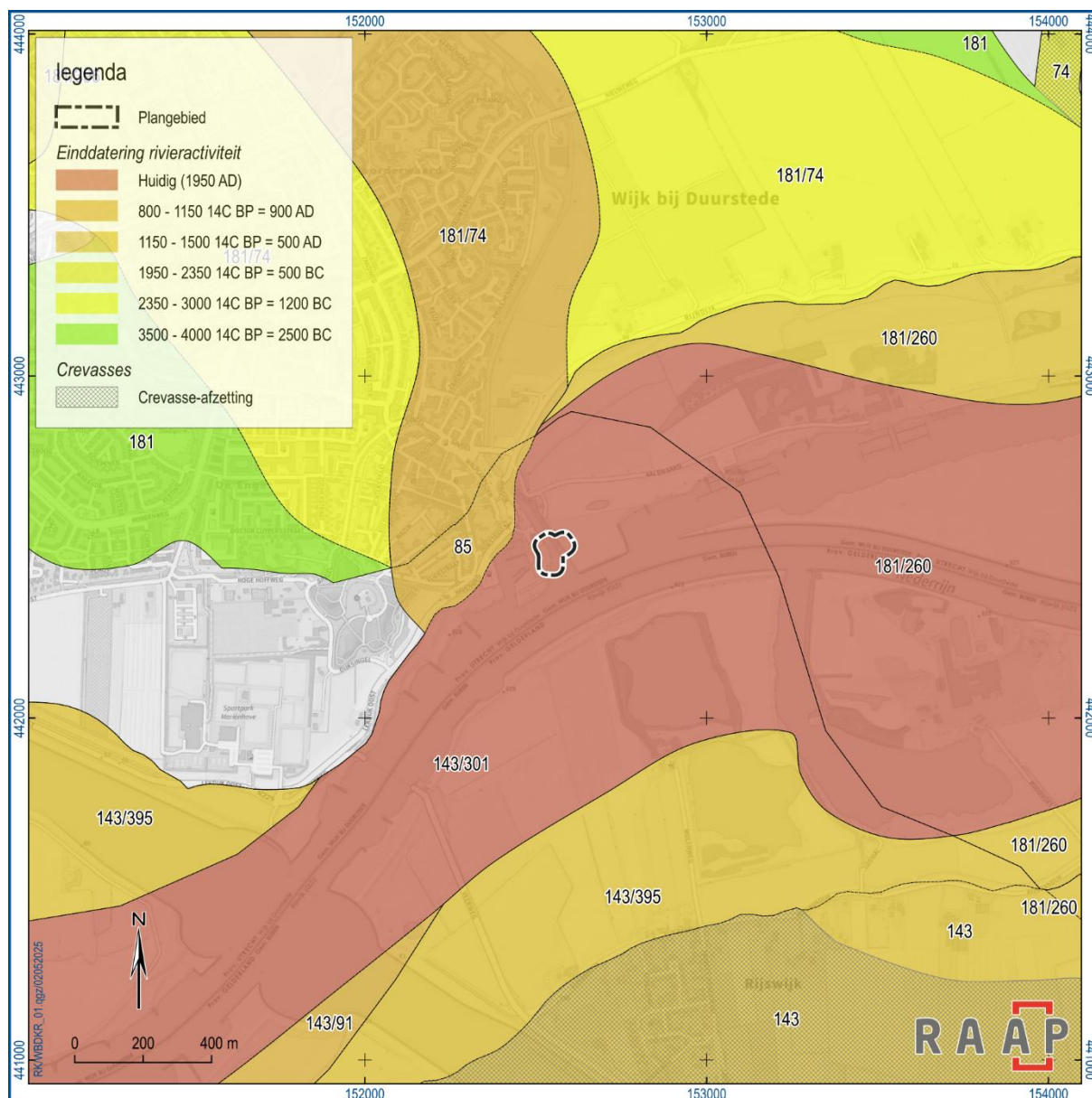
⁵ Cohen et al., 2012.

⁶ Dinoloket.nl sondering CPT000000219515 op 152.526,347 / 442.500,093.

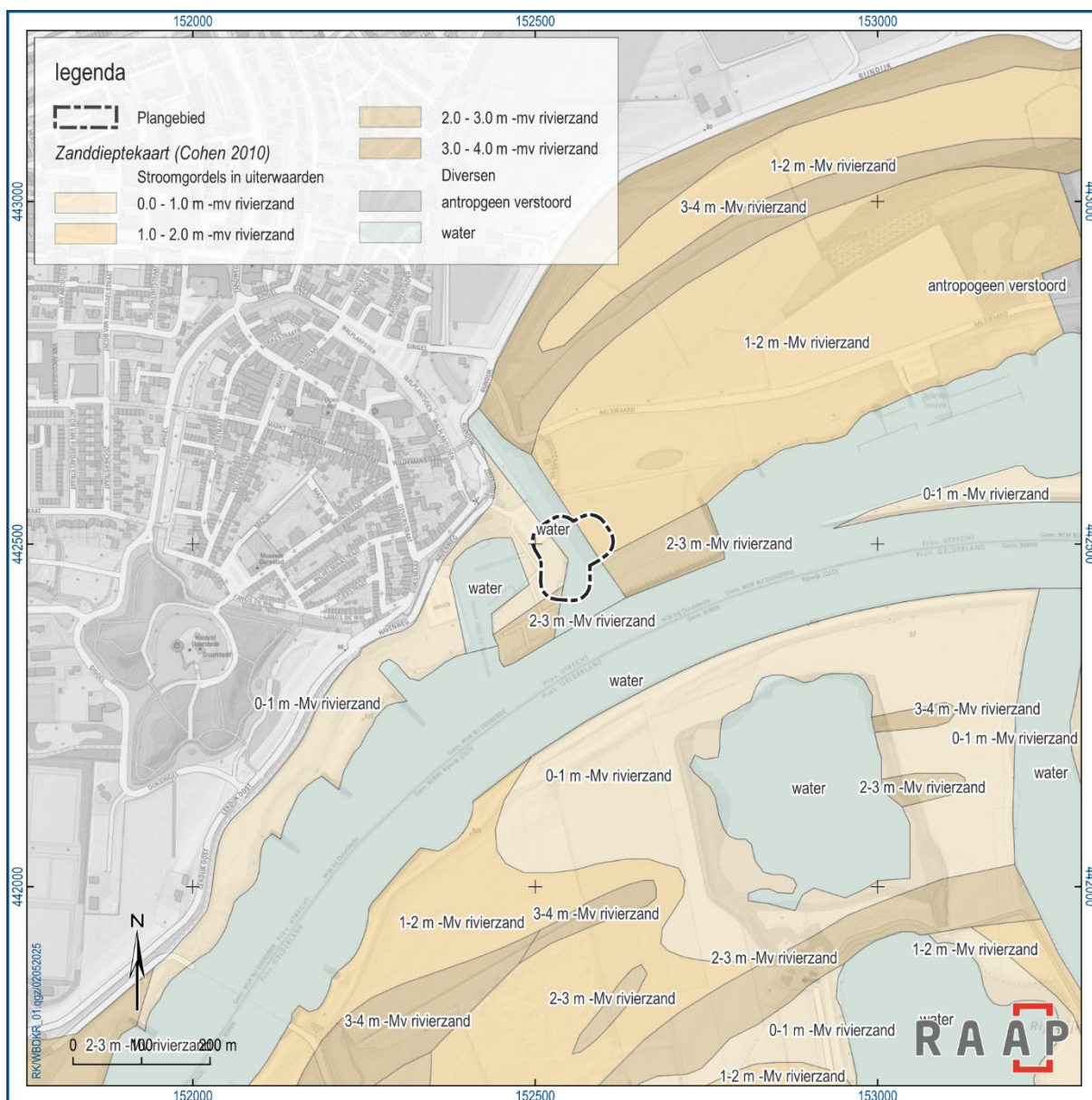
⁷ Koomen & Maas, 2004.

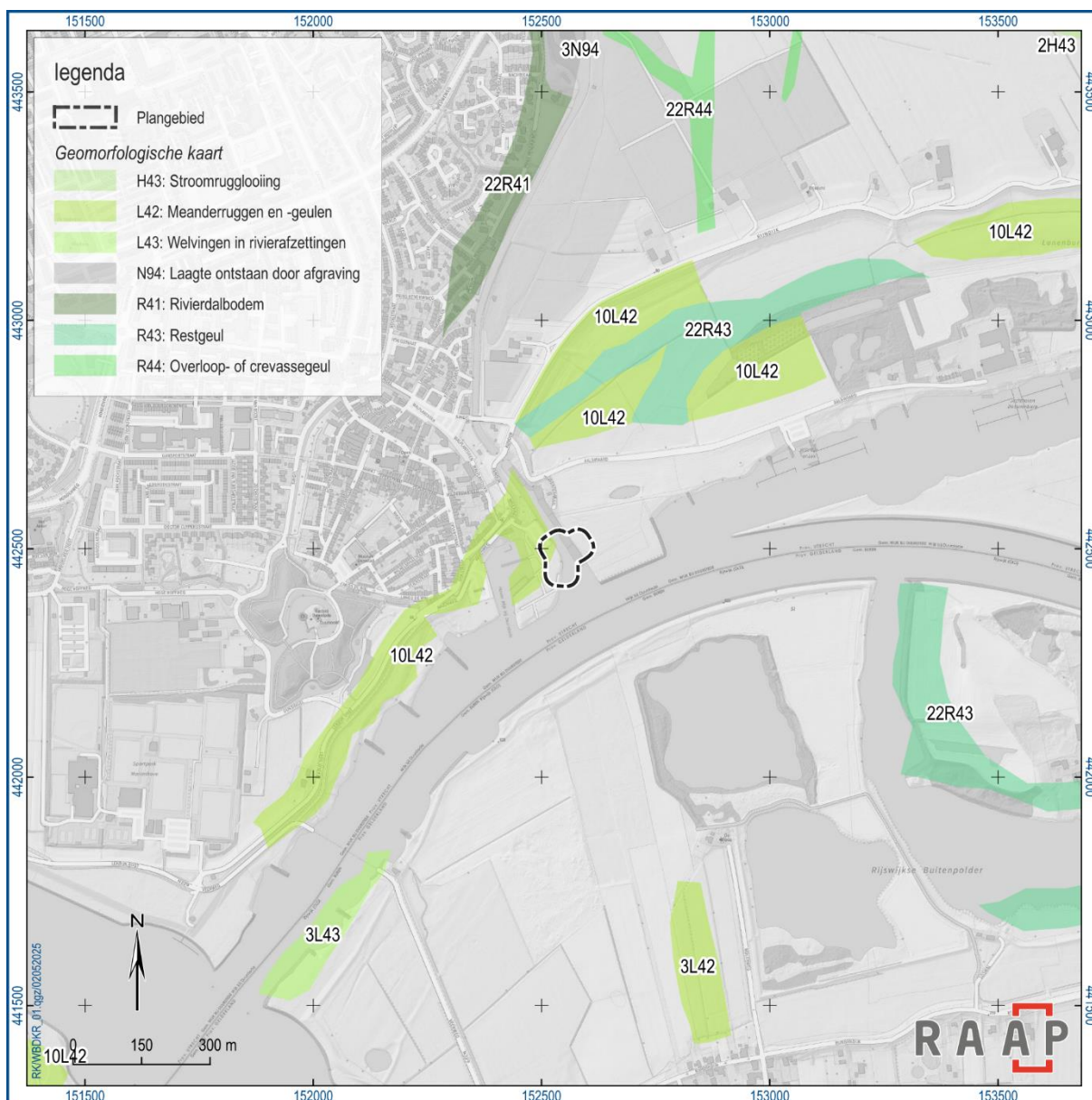
Figuur 8. Geologische kaart.

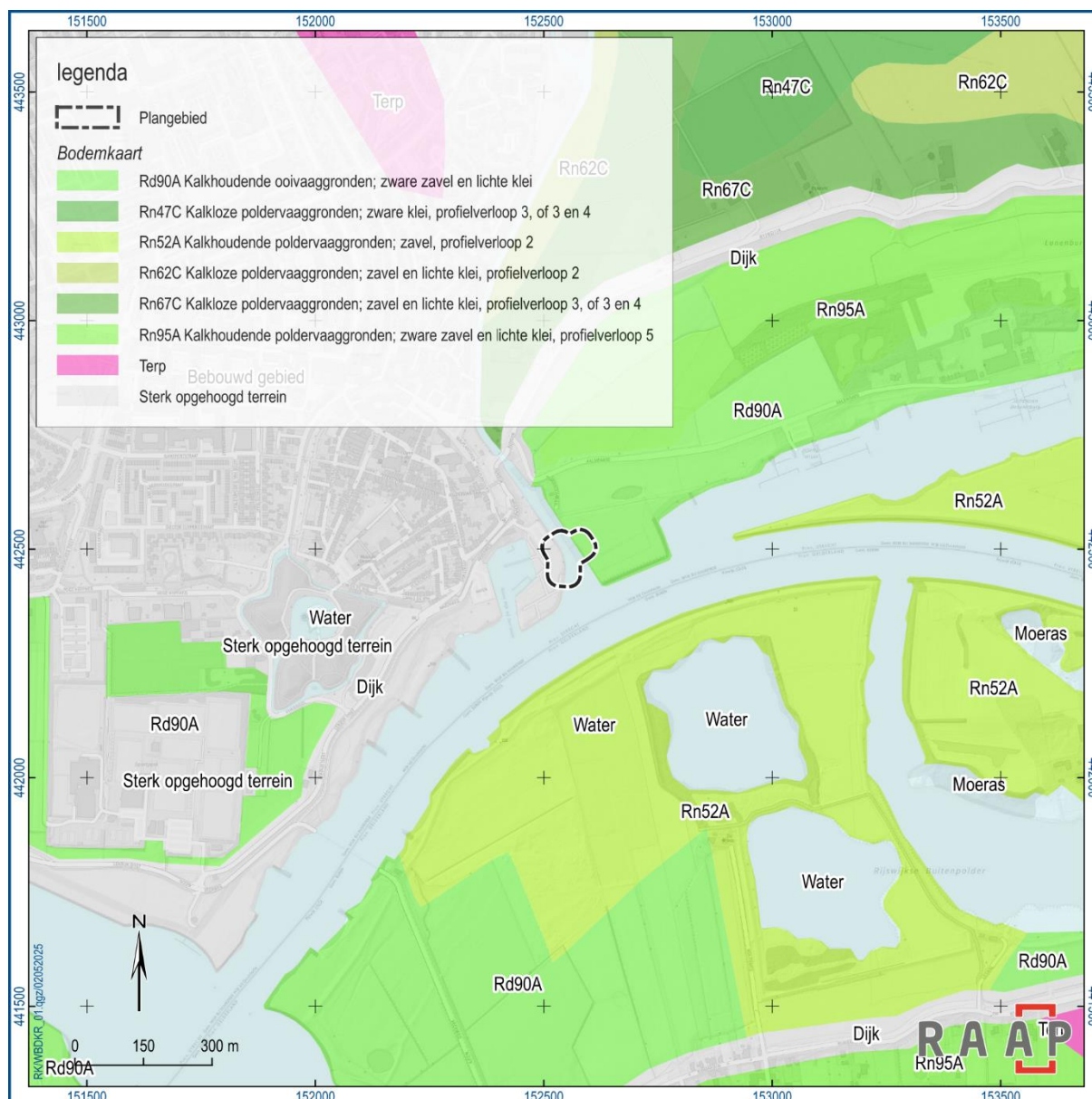
Figuur 9. Paleogeografische reconstructie van de Rijn-Maasdelta (Cohen et al., 2012).

Figuur 10. Zanddieptekaart.

Figuur 11. Geomorfologische kaart.

Figuur 12. Bodemkaart.

2.3 Archeologische gegevens

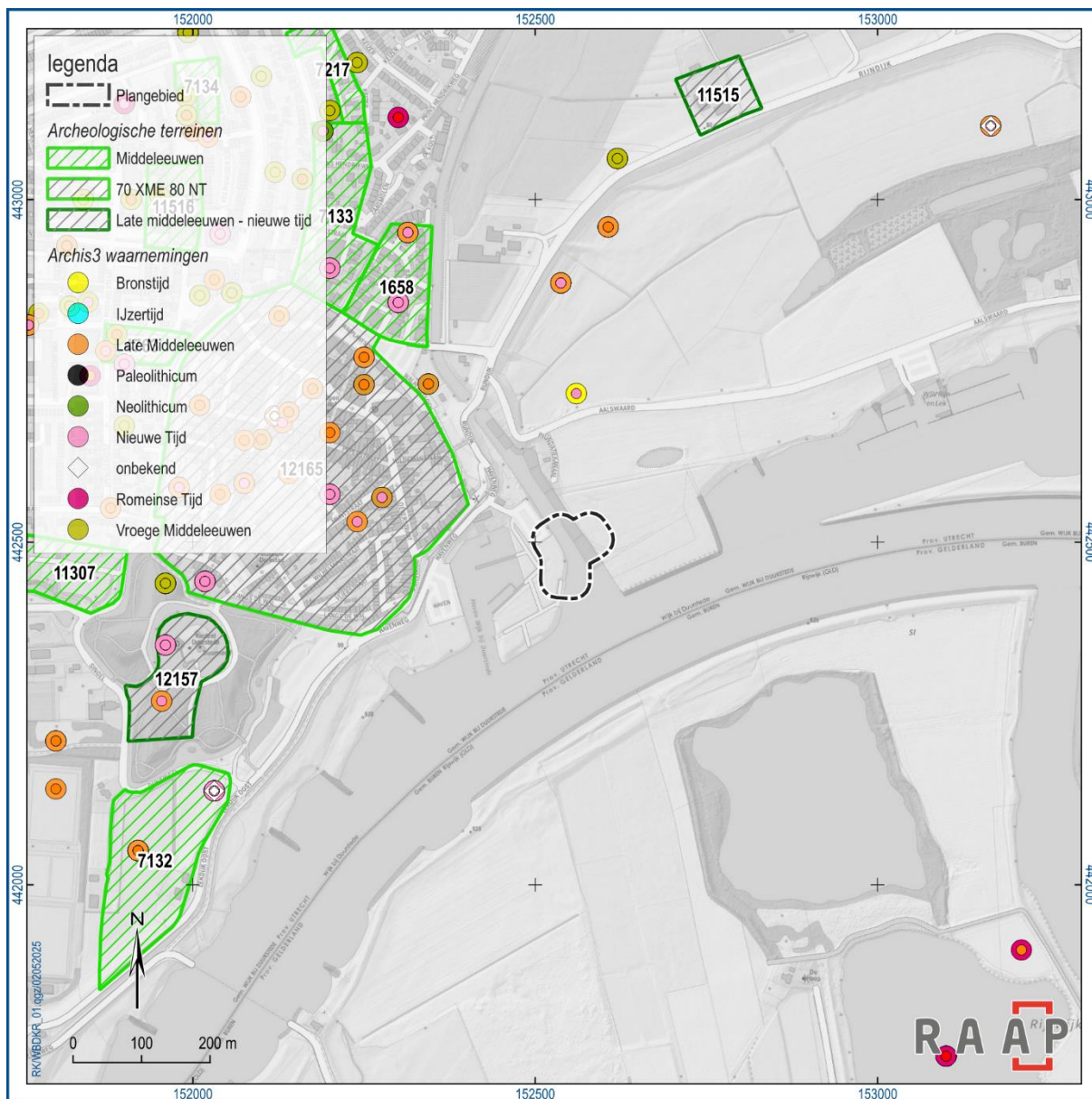
Bekende archeologische gegevens

Het plangebied bevindt zich vlak ten oosten en zuiden van een archeologisch zeer rijk gebied met negen bekende archeologische terreinen en 52 locaties met archeologische waarnemingen (figuur 13). De archeologische terreinen hebben betrekking op de historische kern van Wijk bij Duurstede, kasteel Duurstede, vroegmiddeleeuwse nederzettingen buiten de historische kern van Wijk bij Duurstede en de versterkte boerderij Rimmigen ten noorden van het plangebied.

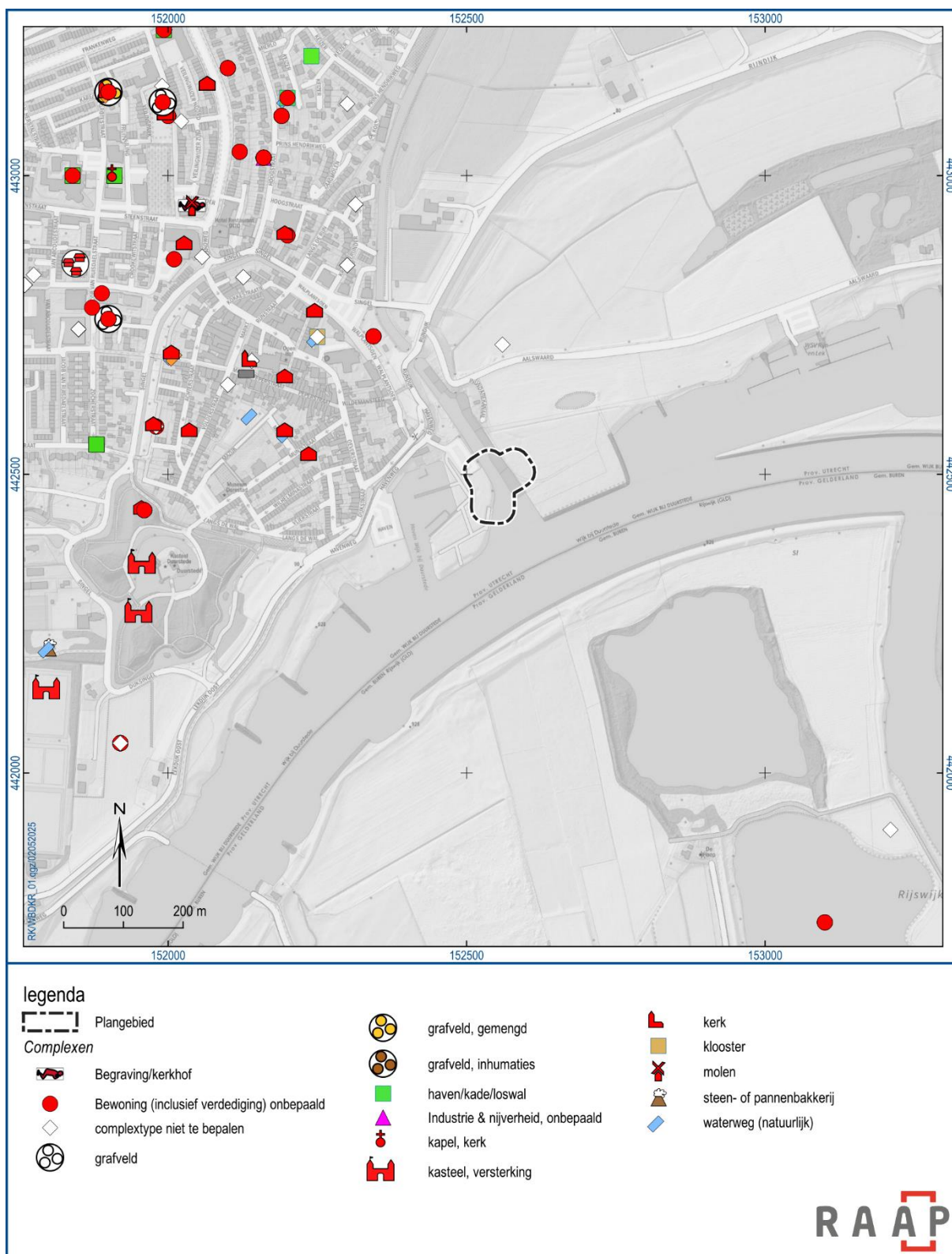
De archeologische waarnemingen wijzen op een rijke bewoningsgeschiedenis vanaf de bronstijd tot heden en vertegenwoordigen een breed spectrum aan complextypen: niet alleen al dan niet stedelijke

bewoning, maar ook verdedigingswerken, begravingen, industriële nijverheid en infrastructuur (figuur 14).

De archeologische terreinen en waarnemingen worden hieronder in tabel 3 en tabel 4 nader toegelicht.

Figuur 13. Archeologische gegevens.

Figuur 14. Complextypen.

Mon.Nr.	Waarde	Complex	Beginperiode	Eindperiode
1658	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
4763	Terrein van hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
7132	Terrein van hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
7133	Terrein van zeer hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
7217	Terrein van hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
11307	Terrein van hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
11515	Terrein van archeologische waarde	Borg/stins/versterkt huis	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
12157	Terrein van hoge archeologische waarde	Kasteel	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
12165	Terrein van hoge archeologische waarde	Stad	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950

Tabel 3. Bekende archeologische terreinen.

Zaakid.Nr.	Materiaal / complex	Beginperiode	Eindperiode
2003618100	nederzetting met stedelijk karakter	Vroege Middeleeuwen C	Late Middeleeuwen B
2011597100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
2045609100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen	Nieuwe Tijd
2055020100	nederzetting met stedelijk karakter	Middeleeuwen	Middeleeuwen
2055426100	nederzetting met stedelijk karakter	Vroege Middeleeuwen	Nieuwe Tijd Vroeg
2067730100	complextype niet te bepalen	IJzertijd	Nieuwe Tijd
2082075100	complextype niet te bepalen	Midden Romeinse Tijd A	Nieuwe Tijd Midden
2299407100	roodbakend geglazuurd aardewerk; aardewerk, gedraaid	Late Middeleeuwen A	Nieuwe Tijd Laat
2400072100	gracht, kanonskogel, vaatwerk, bot, spijker	Late Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd Laat
2410043100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen	Nieuwe Tijd
2465862100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen A	Nieuwe Tijd Laat
2683022100	kerkhof	Late Middeleeuwen	Nieuwe Tijd Vroeg
2721213100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	Vroege Middeleeuwen D
2721221100	complextype niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen A	Nieuwe Tijd Vroeg
2845906100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	Late Middeleeuwen B
2845914100	complextype niet te bepalen	Romeinse Tijd	Romeinse Tijd
2846035100	aardewerk, onbepaalbaar	Vroege Middeleeuwen B	Vroege Middeleeuwen B
2875171100	kerk	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
2876565100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	Vroege Middeleeuwen C
2876598100	afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot; akker / tuin, Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald, kerkhof	Middeleeuwen	Middeleeuwen
2876605100	afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot, steen- of pannenbakkerij	Late Middeleeuwen	Nieuwe Tijd Vroeg
2876638100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	Vroege Middeleeuwen C
2876646100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	Late Middeleeuwen B
2876654100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd
2876662100	nederzetting met stedelijk karakter; afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot	Vroege Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd

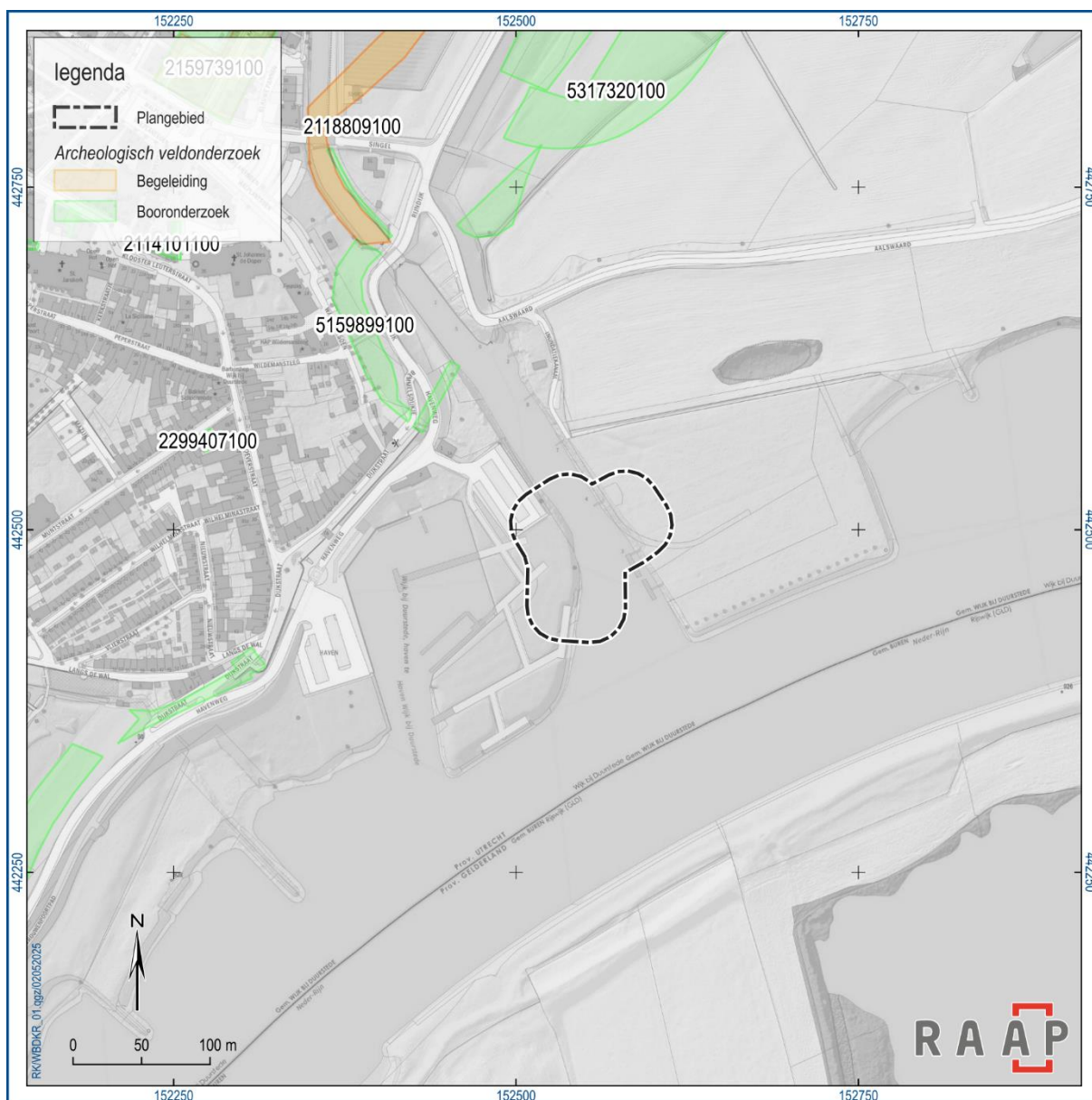
2880622100	fundering, munt, Terra sigillata, 12 skeletten	Romeinse Tijd	Nieuwe Tijd Midden
2882931100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald; Industrie & nijverheid, onbepaald	Vroege Middeleeuwen C	Nieuwe Tijd Laat
2886130100	complextypen niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen C	Late Middeleeuwen B
2886139100	nederzetting met stedelijk karakter; afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot	Vroege Middeleeuwen C	Nieuwe Tijd
3061876100	complextypen niet te bepalen	Vroege Middeleeuwen C	Vroege Middeleeuwen C
3111366100	complextypen niet te bepalen	Late Middeleeuwen A	Nieuwe Tijd Vroeg
3111382100	kerk; afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot	Late Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd Vroeg
3111390100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald; haven, waterweg (natuurlijk)	Vroege Middeleeuwen	Vroege Middeleeuwen
3111447100	kasteel	Late Middeleeuwen B	Late Middeleeuwen B
3122147100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald; afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot	Vroege Middeleeuwen C	Late Middeleeuwen A
3123257100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald; grafveld	Vroege Middeleeuwen	Nieuwe Tijd
3147136100	kasteel	Nieuwe Tijd Vroeg	Nieuwe Tijd Midden
3255271100	complextypen niet te bepalen	Vroege Bronstijd	Nieuwe Tijd Laat
3270937100	nederzetting met stedelijk karakter	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
3277896100	molen; Begraafplaats, onbepaald	Late Middeleeuwen A	Nieuwe Tijd
3279904100	waterweg (natuurlijk)	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
3279986100	kasteel	Late Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd Vroeg
3280162100	nederzetting met stedelijk karakter; afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot; weg; waterweg (natuurlijk)	Vroege Middeleeuwen C	Late Middeleeuwen B
3280332100	nederzetting met stedelijk karakter; waterweg (natuurlijk)	Late Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd Midden
3280470100	Bewoning (inclusief verdediging) onbepaald	Late Middeleeuwen A	Late Middeleeuwen A
3280519100	waterweg (natuurlijk); klooster	Vroege Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd Vroeg
4039846100	3 bakstenen putten, 16 funderingen (muurrestanten), 2 muuruitbraken, bakstenen straatje, geul, 25 st. roodbakkerd aardewerk dubbelwandig - geglazuurd (15e - 19e eeuw), Terra sigillata, 40 st. baksteen en baksteenfragmenten, 6 pijpen	Romeinse Tijd	Nieuwe Tijd

4603702100	2 st. steengoed - Siegburghs, spijker, Badorf aardewerk, afval, 3 st. roodbakkend geglazuurd: kom, 4 st. grijsbakkend gedraaid: kan	Vroege Middeleeuwen D	Nieuwe Tijd Laat
4698288100	2 paalgaten/paalkuilen, kuil, 9 st. vaatwerk, 22 dierenbotten	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
4723364100	wandfragment kogelpotaardewerk - met zandmagering (dunwandig)	Late Middeleeuwen	Late Middeleeuwen
5159899100	7 fragmenten dierlijk bot, tegel met tinglazuur, dierlijk bot met haksporen, veel brokjes, grijze leem, 7 st. roodbakkend geglazuurd: kom, spijker, 2 st. faience, blauwwit met tinglazuur, 2 plavuizen, ongeglazuurd, glazen beker	Late Middeleeuwen B	Nieuwe Tijd Midden
5317320100	klinkendhard, gedraaid aardewerk, slak, 13 botten, Andenne, roodbakkend geglazuurd: kom, aardewerk, handgevormd, witbakkend blauwbakkend geglazuurd Industrieel wit kom/schaal	IJzertijd	Nieuwe Tijd Laat

Tabel 4. Archeologische waarnemingen.

Eerder in de omgeving gerapporteerd archeologisch veldonderzoek volgens Archis 3

Er zijn zeven archeologische veldonderzoekrapportages geregistreerd in Archis 3. De locaties van deze onderzoeken worden weergegeven in figuur 15 hieronder en nader toegelicht in tabel 5.

Figuur 15. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek.

Zaakid.Nr.	Resultaat / advies	Opmerking
2114101100	Bodem verstoord tot op een ondoordringbare laag. Eventueel middeleeuwse resten moeten zich hieronder bevinden. Nieuwbouw is gepland boven deze laag. Advies: geen vervolgonderzoek.	Booronderzoek Vestigia. ⁸
2118809100	Veel los vondstmateriaal uit de 18 ^e t/m 20 ^e eeuw uit verstoorde context geborgen. Slechts enkele oudere vondsten. Oudste vondst is een vroeg middeleeuwse Badorf-scherf. Advies: begeleiding in verstoorde grond langs wegen is niet 'rendabel'.	Begeleiding Sweco. ⁹
2159739100	In bedding- en oeverafzettingen van de Kromme Rijn geen indicatoren voor archeologische sporen (sic) aangetroffen. Advies: geen vervolgonderzoek.	Booronderzoek ADC. ¹⁰
2299407100	Recente bouwvoor op antropogeen ophoogpakket tot 1,1-1,3 m -mv op oeverafzettingen. Verwachting op archeologische resten in de top van de oeverafzettingen. Advies: begeleiding.	Booronderzoek Econsultancy. ¹¹
2455007100	Geen aanwijzingen voor prehistorische of (vroeg)middeleeuwse bewoning of bebouwing. Plangebied lag in de 2 ^e tot 8 ^e eeuw in een verschuivende bedding of dicht op de oever. Begeleiding, dus geen advies.	Begeleiding Vestigia. ¹²
5159899100	Booronderzoek langs lang tracé langs de Neder-Rijn. Twee delen van belang voor het plangebied (ten noordwesten van het plangebied, tussen de Rijndijk en het Walplantsoen, en deels liggend in het plangebied: D-D' en ten noorden van het plangebied, langs de Rijndijk, iets ten noorden van de Aalswaard: E-E'). In het noordwesten is sprake van een middelhoge verwachting vanaf de late ijzertijd. Hier is karterend booronderzoek geadviseerd bij bodemingrepen dieper dan 3,4 m +NAP. Hierboven liggen verstoorde en opgebrachte pakketten. In het noorden is sprake van een middelhoge verwachting op dijkrestanten en een middelhoge en hoge verwachting op resten vanaf de Romeinse tijd. Hier is verder verkennend booronderzoek geadviseerd bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -mv en proefsleuvenonderzoek ter plaatse van verwachten middeleeuwse bebouwingsresten.	Booronderzoek RAAP. ¹³
5317320100	Uitbreiding van het vorige onderzoek (5159899100), waarbij één onderzocht deelgebied in de buurt van haven vrijwel geheel binnen het plangebied viel met twee boringen. Beide boringen zijn binnen een ophogingspakket – voornamelijk dijktaalud – gestuit, mogelijk op oude constructies. Bij het verdere karterende booronderzoek is dit deelgebied niet verder onderzocht. Advies: begeleiding bij ingrepen dieper dan 1,45 m (7,3 m +NAP).	Booronderzoek RAAP. ¹⁴

Tabel 5. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek.

Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen

In het plangebied geen bestaande of verdwenen molens voor.¹⁵

Volgens de Indicatieve Kaart van het Militair Erfgoed ligt het plangebied niet in een zone waar resten van de inrichting van het landschap voor militaire doeleinden uit de Tweede Wereldoorlog worden verwacht. Geallieerde stafkaarten geven ter plaatse ook niets aan.¹⁶

⁸ Diepeveen-Janssen & Klerks, 2006.

⁹ Jansen, 2007.

¹⁰ Kappel & Van Lil, 2007.

¹¹ Spanjaard & Schutte, 2012.

¹² Vissinga & Hessing, 2016.

¹³ Peeters, 2022.

¹⁴ Peeters, 2023.

¹⁵ Allemolenskaart.nl

¹⁶ Canadian Overprint, blad 5082796 5NW Wijk bij Duurstede.

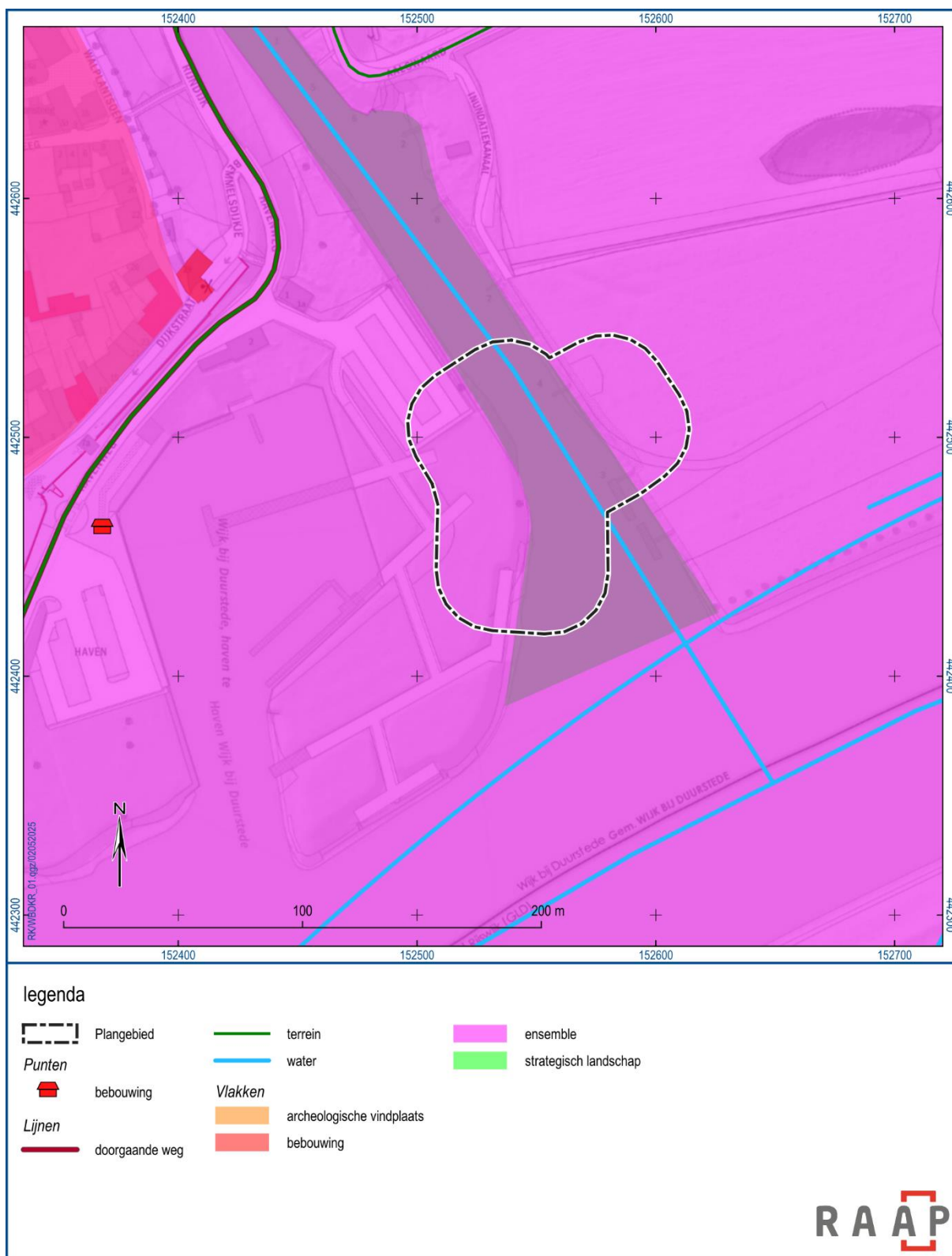
De dijkkaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geeft een bestaande dijk – de Lekdijk – uit de 12^e eeuw ten noordwesten van het plangebied aan en daarnaast een recentere dijk uit 1968 (figuur 16).

Figuur 16. Dijkkaart (RCE).

De Cultuurhistorische Atlas van de provincie Utrecht¹⁷ geeft ten noordwesten van het plangebied de Lekdijk aan uit de 12^e eeuw en daarop een historische weg uit de 17^e eeuw. De monding van het inundatiekanaal uit de 19^e eeuw is aangegeven als het acces van de Kromme Rijn binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinië. Als lijnelement is het ook aangegeven als een trekvaart uit het begin van de 20^e eeuw. Tenslotte is de Neder-Rijn aangegeven (figuur 17).

¹⁷ <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/cultuur-en-erfgoed/cultuurhistorische-atlas>

Figuur 17. Cultuurhistorische Atlas van de Provincie Utrecht (CHAT).

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel minder dan daarvoor gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaatsgevonden.

Eind 16^e eeuw ligt het plangebied net buiten de Runpoort van Wijk bij Duurstede op de plek waar de Kromme Rijn aftakt van de Neder-Rijn. De Kromme Rijn is niet aangegeven maar de gracht rond de stad wel. Ter plaatse van het plangebied ligt een brug over de gracht / Kromme Rijn. De rechteroever van de Kromme Rijn is niet bewoond of bebouwd (figuur 18).

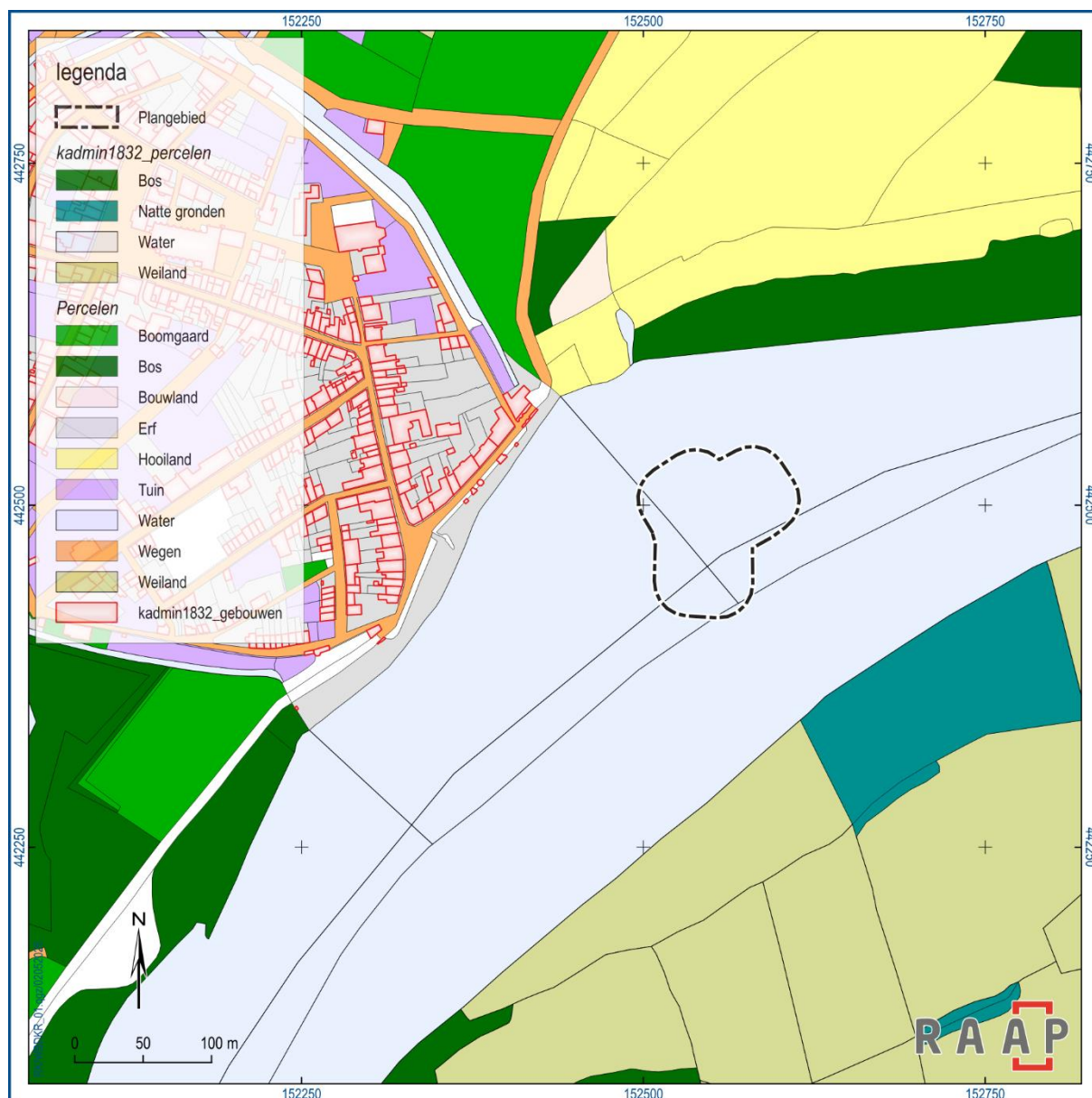
Figuur 18. Globale ligging van het plangebied (rood) op de kaart van Wijk bij Duurstede van Jacob van Deventer uit circa 1575.

Begin 17^e eeuw is in deze situatie niets veranderd (figuur 19).

Figuur 19. Globale ligging van het plangebied (rood) op de Kaart van Holland van Jacob Aertsz. Colom uit 1639.

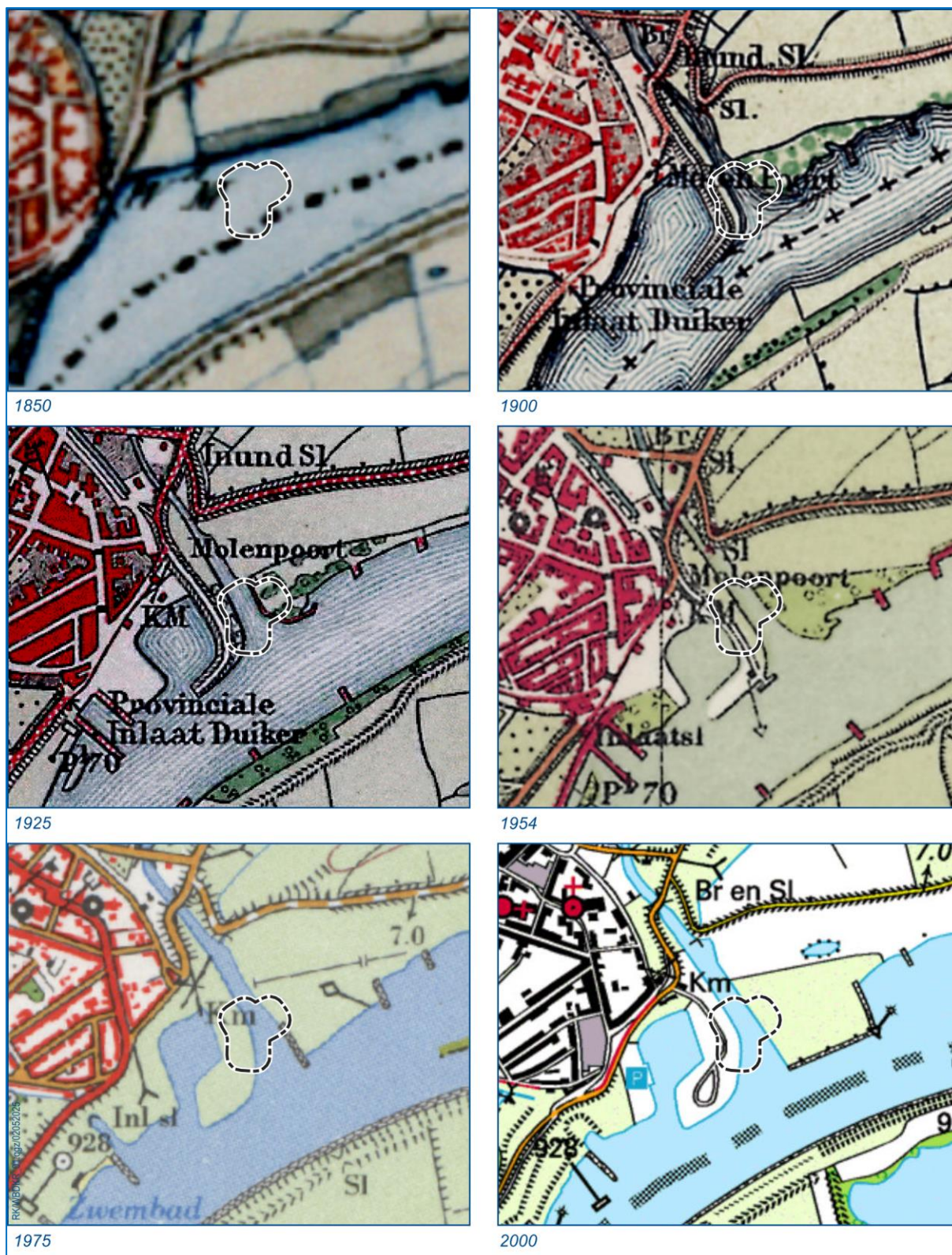
Op de eerste nauwkeurige en betrouwbare kaart van het gebied, de kadastrale minuutplan van 1832, is te zien dat de rechteroever van de rivier veel noordelijker ligt dan nu. Ook de linkeroever ligt noordelijker waardoor het plangebied geheel in de Neder-Rijn ligt (figuur 20).

Figuur 20. Het plangebied op de kadastrale minuutplan van 1832 (HisGis).

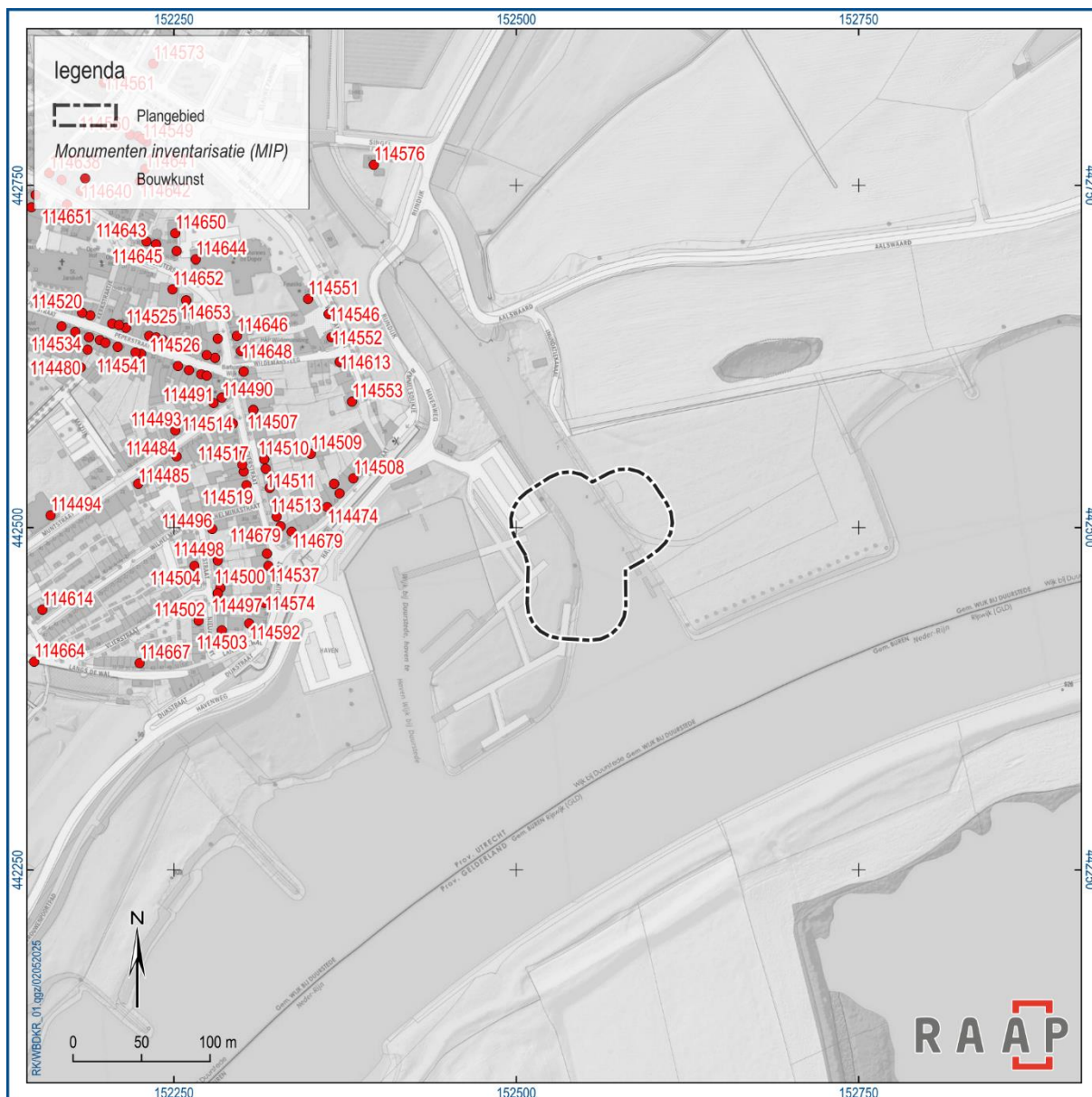
Medio 19^e eeuw lijkt de brug over de Kromme Rijn nog aanwezig te zijn, maar in 1900 is aan het wegnen op de rechteroever te zien dat de weg naar de brug vlak voor de Kromme Rijn een scherpe bocht naar het noorden maakt en aansluit op een brug verder naar het noorden. In datzelfde jaar is te zien dat de rechteroever van de Neder-Rijn stroomopwaarts van de Kromme Rijn naar het zuiden is verplaatst en dat stroomafwaarts een haakse dam in de Neder-Rijn is aangelegd om de haven van Wijk bij Duurstede te maken. Op de kaart van 1925 is te zien dat ook stroomafwaarts van deze haven landaanwinning heeft plaatsgevonden en de haven zo min of meer zijn huidige vorm heeft gekregen. De rechteroever van de Neder-Rijn is daarmee rond het plangebied naar het zuiden verplaatst en de linkeroever is – waarschijnlijk door baggerwerkzaamheden – ook zuidwaarts verlegd, een verandering die vooral duidelijk is op de kaart van 1954. De haakse dam rond de haven lijkt in 1975 en 2000 wat breder te zijn geworden ten opzichte van oudere kaarten. In 1975 is aan de rechteroever van de

Kromme Rijn in de Neder-Rijn een krib aangegeven, die in 2000 niet meer te zien is op de kaart (figuur 21).

Figuur 21. Het plangebied op verschillende historische topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw.

In het plangebied zijn twee rijksmonumenten aanwezig, deze worden hieronder in figuur 22 weergegeven en nader toegelicht in tabel 6.

Figuur 22. Gebouwde rijksmonumenten en MIP-objecten.

Rijksmon.Nr.	Functie	Datering
39683	Industrie- en poldermolen, de Leuter- of Runmolenpoort	1659
532493	Fort, vesting en -onderdelen: het inundatiekanaal, gegraven tussen de Neder-Rijn en de inundatiesluis ten oosten van Wijk bij Duurstede om het gebied ten zuiden en zuidoosten van Utrecht onder water te kunnen zetten. Onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie	Kort na 1870

Tabel 6. Gebouwde waarden.

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

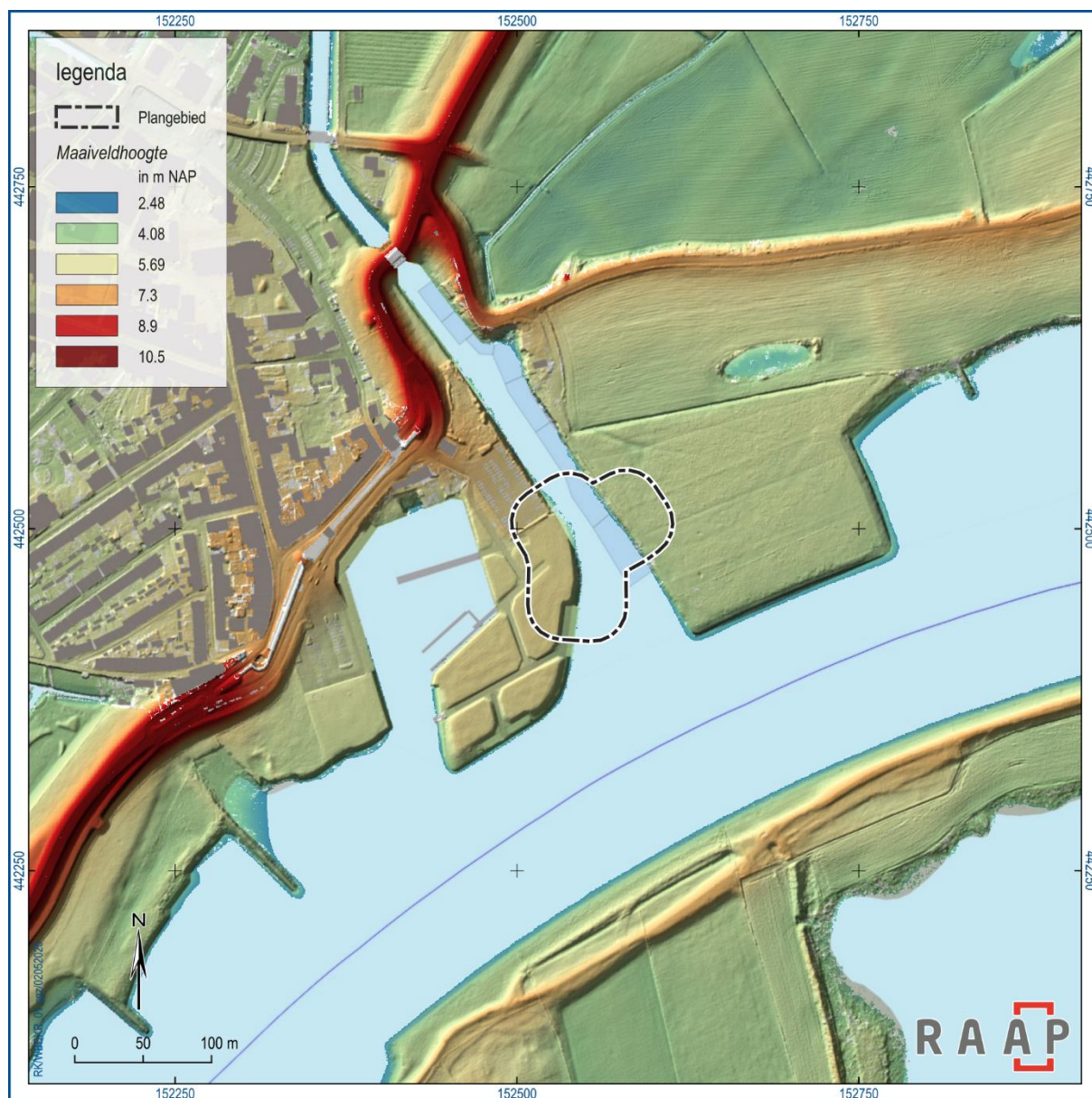
Huidig grondgebruik	Waterweg, haven, weide, wegverharding en aanlegplaatsen (figuur 23).
Hoogteligging maaiveld	3,98 tot 5,18 m +NAP op de recheroever. 6,04 tot 6,08 m +NAP op de linkeroever tussen de wegen 4,70 tot 5,62 m +NAP op de linkeroever op de wegen Zie figuur 24.
Grondwatertrap of -stand	Niet gekarteerd
Milieutechnische condities ¹⁸	Geen registraties in het plangebied. Ten westen van het plangebied ligt een gebied dat voldoende onderzocht / gesaneerd. Een groter terrein waar onderzoek moet worden uitgevoerd ligt ten noordoosten van het plangebied (figuur 25).
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	Wegcunetten.
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Zie figuur 26, KLIC geeft geen informatie over diepteligging.

Tabel 7. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

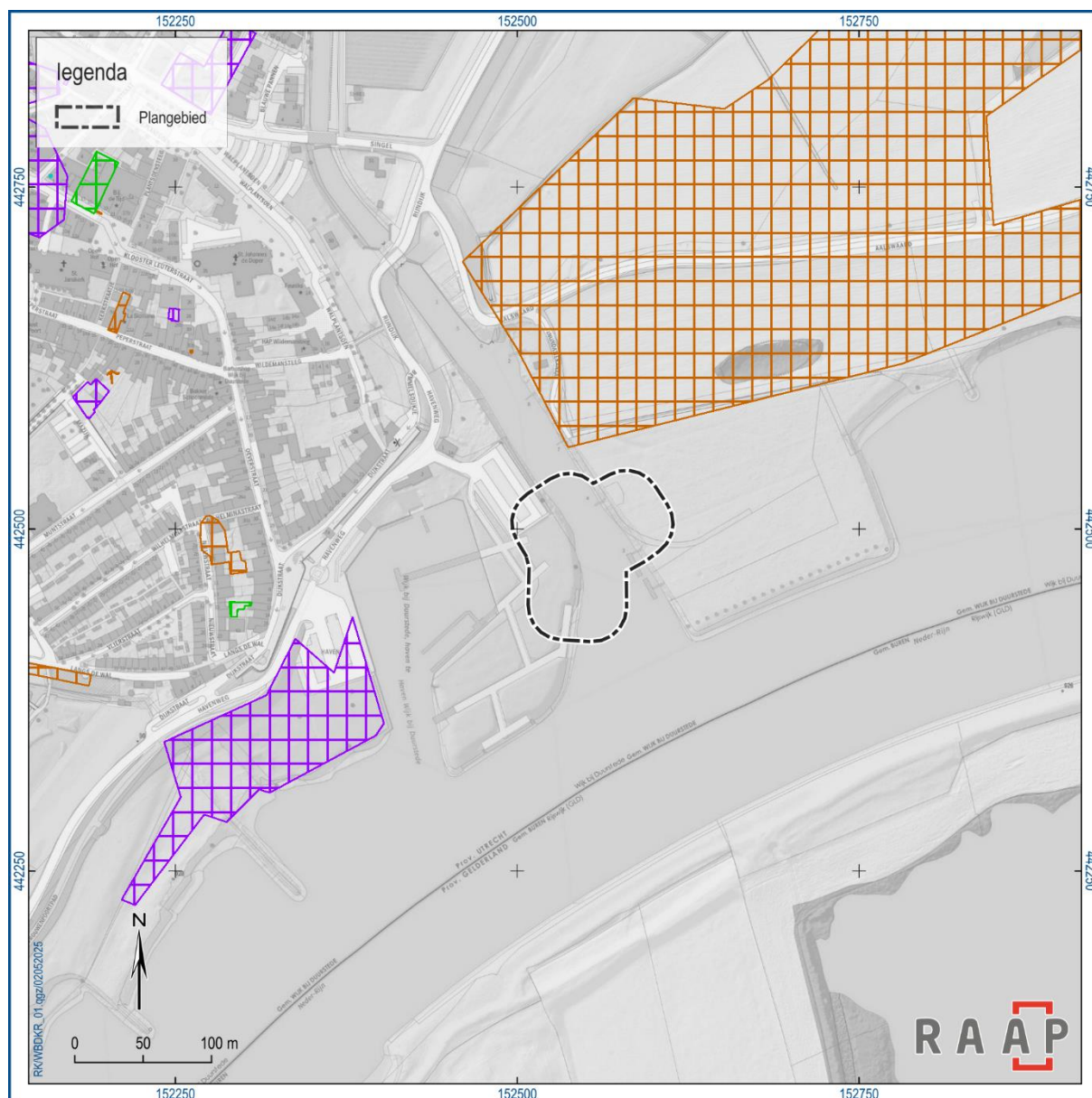
¹⁸ Bodemloket.nl

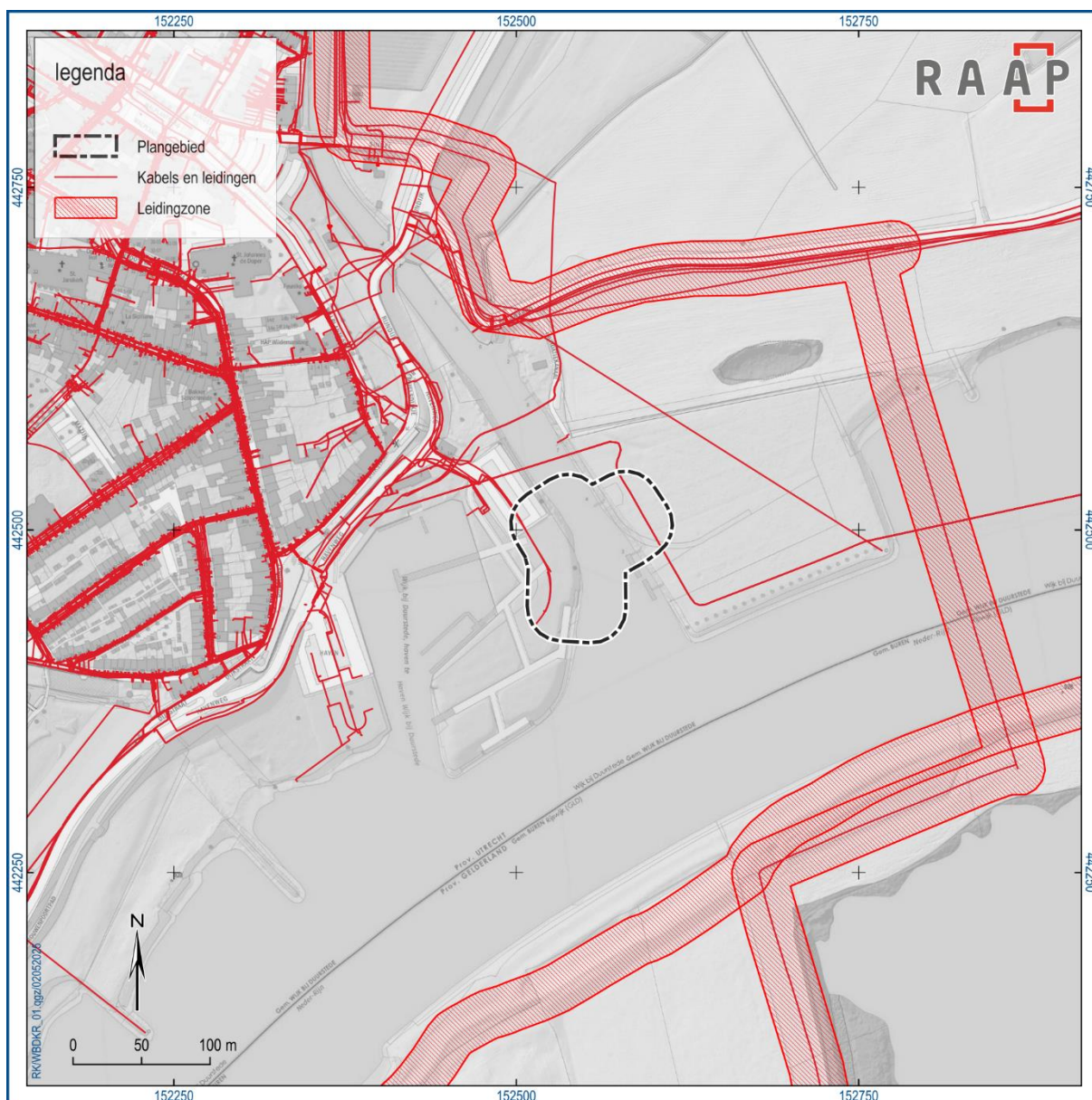
Figuur 23. Luchtfoto.

Figuur 24. Weergave van de maaiveldhoogte volgens het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4).

Figuur 25. Milieutechnische condities.

Figuur 26. Kabels en leidingen (KLIC).

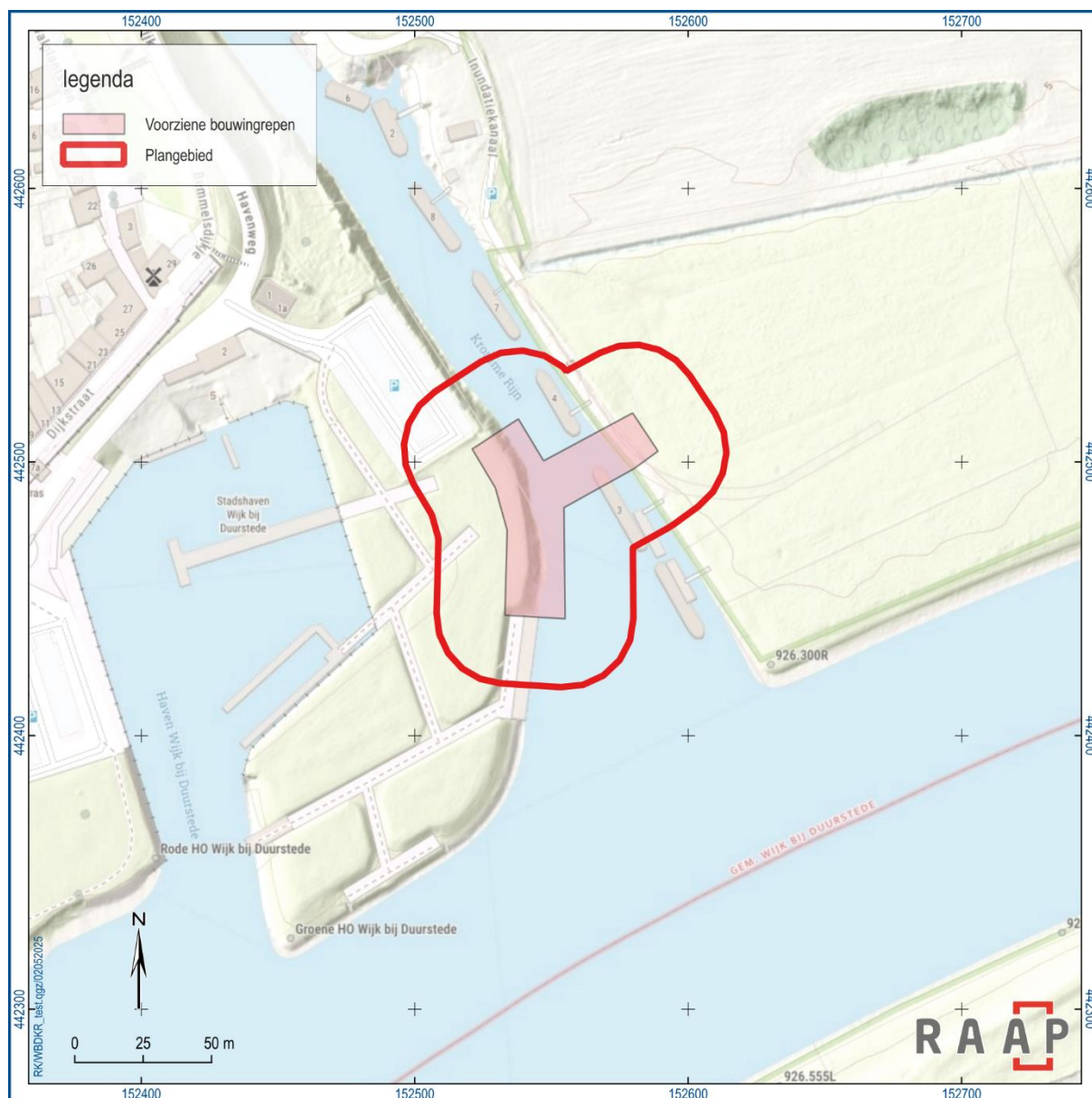
2.6 Toekomstige situatie

Uit navraag bij de opdrachtgever is het volgende gebleken over de toekomstige situatie:

Aard	Bouw van een gemaal, een balgstuw en een aanvaringsbeveiliging voor de balgstuw in een gebied dat binnen het plangebied ligt (figuur 27 & figuur 28).
------	---

Omvang en diepte	<p>Omvang max. 10.400 m².</p> <p>Gemaal en in-en uitstroomconstructie: ontgraving tot max. NAP -2,50 m.</p> <p>Balgstuw: Ontgraving tot max. NAP -2,0 m.</p> <p>Damwanden Balgstuw incl. landhoofden & bouwkuipen: inheidiepte: NAP -12,0 m.</p> <p>GEWI ankerpalen Balgstuw: paalpuntniveau: NAP -19,0 m.</p> <p>Aanvaarbeveiliging: paalpuntniveau ca. NAP -15,0 m.</p> <p>Baggeren bij het gemaal en de in-en uitstroomconstructie niet dieper dan NAP -1,0 m.</p> <p>Baggerwerk t.p.v. het oostelijke landhoofd van de balgstuw en aan Kromme Rijn en Nederrijn kant niet dieper dan NAP -0,70 m.</p>
Invloed op maaiveld en grondwater	Nog niet in detail bekend.
Toekomstig gebruik	Gemaal en balgstuw.
Toekomstige gebruiker	Het hoogheemraadschap.

Tabel 8. De toekomstige situatie.

Figuur 27. Bouwplannen versus plangebied.

Figuur 28. Schetsontwerp en bouwplaatsinrichting.

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Het meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

Jager-verzamelaars

In de steentijd (paleolithicum t/m neolithicum) leefden de mensen voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen waren gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

Het oppervlak uit de steentijd bevindt zich vanaf 9 m –mv. Er is onvoldoende informatie voorhanden over de aan- of afwezigheid van gradiëntzones. Er geldt dan ook een niet nader gespecificeerde archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de steentijd.

Landbouwers

Met de introductie van de landbouw (vanaf het neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mensen. De eerste akkergronden werden aangelegd op de van nature vruchtbaarste gronden. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

Het plangebied kenmerkt zich door de ligging in het midden van het dal van een dynamisch meanderende rivier tot het in de midden ijzertijd op de over komt te liggen. Hierdoor worden geen archeologische resten uit de vroege prehistorie verwacht.

De ligging op de oevers van een rivier vanaf de midden ijzertijd leidt tot een hoge verwachting voor de aanwezigheid van resten van menselijke activiteiten uit de ijzertijd en daarna. Archeologische resten elders aangetroffen op dezelfde stroomgordelafzettingen die onder het plangebied liggen wijzen hier ook op, net als de reeds bekende archeologische terreinen en waarnemingen. De resultaten van archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wijst deels op dezelfde verwachting en deels op de mogelijkheid van verstoringen en ophoogpakketten die relevante archeologische niveaus afdekken.

Op basis van het historisch kaartmateriaal uit de 19^e eeuw blijkt echter dat het gehele plangebied is de rivier de Neder-Rijn lag. Daarmee zijn oudere archeologische resten geheel verdwenen. Het deel van het inundatiekanaal / de Kromme Rijn dat nu op de (beleids- en bestemmingsplan)kaart staat, is

daarmee ook jonger dan de 19^e eeuw. Zowel de Neder-Rijn als het Inundatiekanaal zullen regelmatig zijn gebaggerd en de verwachting voor het aantreffen van (delen van) scheepswrakken is daardoor uitermate laag. Voor resten van menselijke activiteiten aan de oever (steigers, visfuike, afvaldumps) is de verwachting vanaf de 19^e eeuw iets groter. Daar waar eind 19^e en begin 20^e eeuw nieuw land is aangeplempt in de Neder-Rijn, is de verwachting voor afgedekte resten van menselijke activiteiten op en aan het water reëel, omdat hier niet meer gebaggerd is. Het gaat dan om (delen van) scheepswrakken, steigers, aanmeerpalen, afvaldumps, visfuike en andere aan visserij gerelateerde resten.

Resten van menselijke activiteiten op en aan het water (wrakken, fuike, steigers, dumps) nemen doorgaans niet zulke grote oppervlaktes in (enkele vierkante meters tot meerdere tientallen vierkante meters) en zijn dus lastig op te sporen met de gebruikelijke middelen. Doorgaans worden ze per toeval aangetroffen.

(Diepte)ligging

In principe kunnen archeologische resten voorkomen vanaf maaiveld, dan wel direct onder de bouwvoor.

Fysieke kwaliteit

Aangezien in het plangebied afdekkende pakketten aanwezig zijn uit eind 19^e en 20^e eeuw is mogelijk sprake van een goede conservering van de archeologische resten. Resultaten van archeologisch onderzoek in de directe omgeving wijzen op de mogelijkheid van verstoorde bodemprofielen.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

- De top van het pleistocene dekzand kan worden aangetroffen vanaf 9 m diepte. Er is onvoldoende bekend over de aanwezigheid van gradiëntzones in dit landschap en er geldt dan ook een niet nader te specificeren verwachting voor de aanwezigheid van resten van tijdelijke kampementen uit de oude en midden steentijd.
- Voor de archeologische perioden daarna is de verwachting laag: uiterlijk begin 19^e eeuw lag het gehele plangebied midden in de Neder-Rijn.
- Van de Neder-Rijn is de zuidoever eind 19^e eeuw verplaatst naar het zuiden. Het deel dat daardoor nu land is, is recent en resten van bewoning worden daar dus niet verwacht. Wel geldt een verwachting op de aanwezigheid van resten van menselijke activiteiten op en aan het water onder het antropogene ophoogpakket.
- In de watergangen zelf is de verwachting voor resten van menselijke activiteiten laag, hier zal ten behoeve van de scheepvaart (Neder-Rijn en Kromme Rijn) en voor de voldoende doorvoer van water (Inundatiekanaal en Kromme Rijn) regelmatig gebaggerd zijn.

4.2 Advies

Uit de resultaten van dit bureauonderzoek blijkt dat binnen het traject van de geplande ontgravingen geen archeologische resten worden bedreigd. In het plangebied – dat begin 19^e eeuw midden in de rivier de Neder-Rijn lag – zijn als gevolg van rivieractiviteit oudere archeologische resten verdwenen, afgezien wellicht van resten uit de steentijd op grotere diepte, waarover hieronder meer.

Op de oevers van het plangebied geldt vanuit het bestemmingsplan geen verplichting tot het laten doen van archeologisch onderzoek. Dit is ook logisch omdat deze gebieden recent zijn aangeplempt. Ook vanuit het archeologisch beleid geldt deze verplichting niet, aangezien het project niet mer-plichtig is, noch onder een tracéwet wordt uitgevoerd.

Binnen het inundatiekanaal geldt deze verplichting wel. Toch adviseren wij hier geen vervolgonderzoek, voornamelijk omdat dit deel van het kanaal tot eind 19e eeuw midden in de Neder-Rijn lag en nog helemaal geen inundatiekanaal was. Daarnaast zal hier ten behoeve van de scheepvaart (Kromme Rijn) en voor de voldoende doorvoer van water (Inundatiekanaal) regelmatig gebaggerd zijn, waardoor de archeologische verwachting voor resten van menselijke activiteiten op het water zeer laag is.

Ten aanzien van eventuele resten van tijdelijke kampementen van jager-verzamelaars uit de steentijd vanaf 9 m diepte is ons advies om eerst te bekijken of een opgraving van dergelijke resten – ervan uitgaande dat ze aanwezig zijn en behoudenswaardig – gezien de andere dan archeologische randvoorwaarden die voor het project gelden, technisch en praktisch eigenlijk wel mogelijk is. Als op voorhand al kan worden vastgesteld dat dit niet mogelijk is, heeft vooronderzoek met als doel de aanwezigheid en behoudenswaardigheid vast te stellen ook geen doel meer. In dat geval wordt vervolgonderzoek naar de archeologische potentie van dit dieper gelegen niveau afgeraden.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Wijk bij Duurstede, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, A.H. Geurts, 2012. Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography. Dept. Physical Geography. Utrecht. University.
- Diepeveen-Janssen, M. & K. Klerks, 2006. Klooster, Wijk bij Duurstede, Een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO) door middel van boringen. Rapport V308.
- Jansen, H., 2007. Archeologisch onderzoek tijdens aanleg riolering Wijk bij Duurstede. Archeologische begeleiding. Grontmij Archeologische Rapporten 367.
- Kappel, K. & R. van Lil, 2007. Gemeente Wijk bij Duurstede, Singel 49. Bureauonderzoek en IVO in de vorm van een karterend booronderzoek. Rapport 1029.
- Koomen, A.J.M. & G.J. Maas, 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- Marsman, H., 1979. Verzameld werk.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Peeters, D., 2022. Onderzoeksgebied WAM Sterke Lekdijk te Wijk bij Duurstede en Amerongen, gemeenten Wijk bij Duurstede en Utrechtse Heuvelrug; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkenkend booronderzoek). RAAP-rapport 5850.
- Peeters, D., 2023. Onderzoeksgebied WAM Sterke Lekdijk te Wijk bij Duurstede en Amerongen, gemeenten Wijk bij Duurstede en Utrechtse Heuvelrug; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (aanvullend verkennend- en karterend booronderzoek). RAAP-rapport 6402.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Spanjaard, G.W.J. & A.H. Schutte, 2012. Archeologisch verkennend booronderzoek; Oeverstraat 6 te Wijk bij Duurstede. Econsultancy-rapport 12055606.
- TNO, 2021. Geologische overzichtskaart Nederland. <https://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>
- Vissinga, A. & W.A.M. Hensing, 2016. Archeologisch onderzoek aan de Singel 49 te Wijk bij Duurstede, gemeente Wijk bij Duurstede Een archeologische begeleiding onder protocol proefsleuven met mogelijke doorstart tot Opgraven. Vestigia-rapport 1373.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Websites/Digitale bronnen

ruimtelijkeplannen.nl

omgevingswet.overheid.nl

lokaleregelgeving.overheid.nl

<http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-nqjn-zl>

dinoloket.nl

allemolenskaart.nl

ikme.nl

pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

bodemloket.nl

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	6
Figuur 2. Het plangebied (geel) op een detail uit de archeologische beleidskaart van Wijk bij Duurstede. Groen: archeologisch waardevol gebied 5, verwachtingswaarde archeologie – laag; oranje: archeologisch waardevol gebied 3, verwachtingswaarde archeologie – hoog; paars: archeologisch waardevol gebied 2, waarde archeologie – hoog; blauw: water, geen toegekende waarde.	7
Figuur 3. Archeologische dubbelbestemmingen.	8
Figuur 4. Landschappelijke ontwikkeling van de laatste ijstijd tot en met de midden ijzertijd.	12
Figuur 5. Landschappelijke ontwikkeling van de late ijzertijd tot de 19 ^e eeuw.	13
Figuur 6. Legenda bij figuur 4 en figuur 5.	14
Figuur 7. Landschappelijke ontwikkeling in de Romeinse tijd en vroege middeleeuwen.	14
Figuur 8. Geologische kaart.	16
Figuur 9. Paleogeografische reconstructie van de Rijn-Maasdelta (Cohen et al., 2012).	17
Figuur 10. Zanddieptekaart.	18
Figuur 11. Geomorfologische kaart.	19
Figuur 12. Bodemkaart.	20
Figuur 13. Archeologische gegevens.	21
Figuur 14. Complextypen.	22
Figuur 15. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek.	27
Figuur 16. Dijkenkaart (RCE).	29
Figuur 17. Cultuurhistorische Atlas van de Provincie Utrecht (CHAT).	30
Figuur 18. Globale ligging van het plangebied (rood) op de kaart van Wijk bij Duurstede van Jacob van Deventer uit circa 1575.	32
Figuur 19. Globale ligging van het plangebied (rood) op de Kaart van Holland van Jacob Aertsz. Colom uit 1639.	33
Figuur 20. Het plangebied op de kadastrale minuutplan van 1832 (HisGis).	34
Figuur 21. Het plangebied op verschillende historische topografische kaarten uit de 19 ^e en 20 ^e eeuw.	35
Figuur 22. Gebouwde rijksmonumenten en MIP-objecten.	36
Figuur 23. Luchtfoto.	38
Figuur 24. Weergave van de maaiveldhoogte volgens het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4).	39
Figuur 25. Milieutechnische condities.	40
Figuur 26. Kabels en leidingen (KLIC).	41
Figuur 27. Bouwplannen versus plangebied.	43
Figuur 28. Schetsontwerp en bouwplaatsinrichting.	44

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	10
------------------------------------	----

Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.	15
Tabel 3. Bekende archeologische terreinen.	23
Tabel 4. Archeologische waarnemingen.	26
Tabel 5. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek.	28
Tabel 6. Gebouwde waarden.	36
Tabel 7. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	37
Tabel 8. De toekomstige situatie.	42

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Tijdschaal

Geologische perioden				Archeologische perioden			
Tijd vak	Chronozone		Datering	Tijdperk			Datering
Holoceen	Laat Subatlanticum		1150 na Chr. 				

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (x indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	x				
Geologische kaart van NL	x				
Geomorfologische kaart van NL	x				
Gedetailleerde bodemkaarten	x				
DINO		x			
Gegevens milieukundig bodemonderzoek	x				
Actueel Hoogtebestand Nederland	x				
Lucht- en satellietfoto's	x				
Topografische kaart van Nederland	x				
Oud(st)e kadasterkaarten	x				
Historische kaarten van Nederland	x				
Beeldmateriaal bouwhistorie				x	
Archeologische en cultuurhistorische rapportages		x			
Archieven (RAAP)		x			
Eigenaar en gebruiker		x			
AMK	x				
Archis	x				
CMA				x	
CAA				x	
CHW	x				
Literatuur (arch./aardwet.)		x			
Gebiedsgerichte specialisten		x			
Amateurarcheologen				x	
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	x				
Archeologisch depot				x	